

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Koncern

Bc. Jiří Nosek

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KONCERN

Studijní program:	Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. Tomáš Ficner, Ph.D.

Jiří Nosek

Plzeň 2021

Čestné prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Koncern“ vypracoval samostatně a s použitím pouze těch pramenů, které jsou v práci uvedeny.

V Praze dne 16. 3. 2021

Jiří Nosek

Poděkování

Rád bych poděkoval panu JUDr. Tomáši Ficnerovi, Ph.D. za poskytnutí možnosti zpracovat tuto diplomovou práci na uvedené téma.

Obsah

1. ÚVOD	1
2. PODNIKATELSKÁ SESKUPENÍ	4
2.1. SOUČASNÉ POJETÍ PODNIKATELSKÝCH SESKUPENÍ	4
2.2. POJEM PODNIKATELSKÉHO SESKUPENÍ A JEJICH SMYSL	5
2.3. OVLIVNĚNÍ.....	8
2.3.1. Subjekty a pojem ovlivnění.....	8
2.3.2. Náhrada újmy při ovlivnění	11
2.4. OVLÁDÁNÍ	13
2.4.1. Pojem ovládání.....	13
2.4.2. Domněnky ovládání	14
3. VĚTŠINOVÝ SPOLEČNÍK, JEDNÁNÍ VE SHODĚ A STŘET ZÁJMŮ 17	
3.1. VĚTŠINOVÝ SPOLEČNÍK.....	17
3.2. JEDNÁNÍ VE SHODĚ.....	18
3.3. STŘET ZÁJMŮ	19
4. KONCERN	21
4.1. ÚVOD DO KONCERNOVÉHO PRÁVA	21
4.2. ZÁKLADNÍ KONCEPCE KONCERNOVÉHO PRÁVA.....	23
4.2.1. Francouzské pojetí	23
4.2.2. Německé pojetí	25
4.3. KOMUNITÁRNÍ ÚPRAVA KONCERNOVÉHO PRÁVA	28
4.3.1. Pozadí evropského koncernového práva.....	28
4.3.2. Devátá směrnice	29
4.3.3. Societas Europa.....	31
4.4. DOKTRÍNA <i>PIERCING THE CORPORATE VEIL</i> V KONCERNOVÉM PRÁVU	33
5. KONCERN PODLE ZOK	35
5.1. ŘÍZENÁ A ŘÍDÍCÍ OSOBA	35
5.2. JEDNOTNÉ ŘÍZENÍ.....	37
5.3. JEDNOTNÁ POLITIKA	39
5.4. KONCERNOVÝ ZÁJEM.....	40
5.5. KOORDINACE A KONCEPČNÍ ŘÍZENÍ	41
5.6. KONCERNOVÁ DEKLARACE	42
5.7. POKYNY V RÁMCI KONCERNU	45
5.8. POVINNOST ŘÍZENÉ OSOBY JEDNAT S PÉČÍ ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE.....	48
5.9. VYROVNÁNÍ ÚJMY V KONCERNU	51
5.9.1. Teoretické vymezení vyrovnání újmy.....	51
5.9.2. Volnější přístup k vyrovnání újmy.....	51
5.9.3. Přísnější přístup k vyrovnání újmy	53
5.9.4. Vyrovnání újmy podle ZOK	54
5.9.5. Osoba vyrovnávající újmu	55
5.9.6. Doba vyrovnání újmy a úpadek řízené osoby	56
5.9.7. Způsob vyrovnání újmy	57
5.10. ZPRÁVA O VZTAZÍCH.....	59
5.10.1. Vymezení zprávy o vztazích	59
5.10.2. Obsah zprávy o vztazích	60
5.10.3. Kontrola zprávy o vztazích	62

5.10.4. Postup soudu a znalce při kontrole zprávy o vztazích	64
5.11. ODKUP PODÍLŮ SPOLEČNÍKŮ	65
5.12. ZÁKON ČÍSLO 33/2020 SB.	66
ZÁVĚR.....	71
CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	73
SEZNAM LITERATURY	74

1. Úvod

Lidé se odjakživa shlucovali ve skupinách za účelem společné spolupráce vedoucí k dosažení vyšších cílů, než jakých by byli schopni dosahovat jako jednotlivci. Projevem podobného smýšlení je i koncentrace podnikatelských subjektů do různých uskupení. I ty totiž tvoří určité vícečlenné celky, jejichž cílem je dosahování takových výsledků, kterých by jen těžko mohly dosahovat samostatně. Takovým vícečlenným skupinám říkáme v obchodním právu podnikatelská seskupení. Jedná se v zásadě o skupiny subjektů, kde jedna či více obchodních společností zasahuje do fungování jiné nebo jiných společností, přičemž smyslem takového zasahování je tvorba ekonomických nebo i jiných prospěchů.

Problematika podnikatelských seskupení a s nimi spojených otázek je aktuální již desítky let. V současnosti jsou již podnikatelská seskupení neodmyslitelnou součástí moderního obchodního práva. Tato oblast se dynamicky rozvíjí, a i přes snahy o její ustálení i v současné době dochází ke změnám, které více či méně dokreslují podobu její právní úpravy. Důkazem je i fakt, že více než 7 let od nabytí účinnosti zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“, nebo „zákon o obchodních korporacích“) zákonodárce reaguje na vývoj společnosti a na zjevné nedostatky právní úpravy v oblasti koncernového práva. Dnem 1. 1. 2021 totiž nabytí účinnosti zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mimo jiné mění i některé části zákona o obchodních korporacích v oblasti koncernového práva.

Důvodem mého výběru tohoto tématu je právě zmiňovaná aktuálnost využití koncernu, a to nejen na regionální úrovni, ale i na úrovni mezinárodní. Již během studia obchodního práva jsem dospěl k závěru, že toto téma považují za velice aktuální a důležité, avšak pozornost, která je mu při studiu věnována, zcela neodpovídá těmto aspektům. Z mého pohledu se nejedná pouze o nízkou míru pozornosti věnované tomuto tématu na univerzitní úrovni, kterou bezesporu lze omluvit velkým rozsahem látky spadající do obchodního práva. Méně omluvitelné však je opomíjení tohoto tématu v právní doktríně. V moderní době globalizace světového obchodu a možnostech obchodních společností rozvíjet své aktivity přes hranice považují nedostatek pozornosti věnované této problematice za zásadní. Mou motivací k výběru tohoto tématu byla mimo jiné i snaha o nalezení takové

problematiky, která má z časového hlediska před sebou velkou perspektivu, což jak se domnívám, právě pro koncern platí. Mám za to, že tvorba koncernů je nevyhnutelným trendem do budoucnosti obchodního práva. Již nyní můžeme sledovat tendence velkých společností k tomu, aby si tak říkajíc podmaňovaly svou menší konkurenci za účelem ekonomické prosperity. Jasným důkazem je například oblast automobilového průmyslu, ve které dochází k postupnému ovládnutí celé oblasti několika koncernovými uskupeními. Zajímavost tohoto tématu spatřuji i v určitých neshodách, které v některých oblastech koncernového práva panují. Důvodem bude zřejmě právě ona neustálenost této oblasti. I tomu se budu v této práci důkladněji věnovat.

Cílem této práce je důkladná analýza institutu koncernu podle českého právního řádu, a to především s důrazem na jeho aktuální pojetí po přijetí změn účinných od začátku roku 2021, včetně rozboru jejich smyslu. Zaměřím se výhradně na subjekty koncernových vztahů, jejich vzájemné vztahy, podmínky vzniku koncernu i samotné fungování koncernu. Podstatnou část jádra této práce tvoří i rozbor náhrady škody v koncernových vztazích nebo zpráva o vztazích jakožto prostředek kontroly prosperity koncernu. Pro lepší orientaci v tématu je bezesporu vhodný i částečný rozbor dalších typů podnikatelských seskupení, kterými jsou ovlivnění a ovládnutí včetně dalších pojmů, které s koncernem bezprostředně souvisejí a bez jejichž pochopení by bylo i pochopení koncernu velice složité. Dále je na místě i charakteristika teoretických koncepcí, které jsou základem, ze kterého čerpá nejedna vnitrostátní úprava v kontinentální Evropě. Naopak v této práci nebude důkladně věnována pozornost personální složce koncernových vztahů, kterou zákon o obchodních korporacích upravuje v kapitole s názvem „zvláštní práva společníků ovládané osoby“. Důvodem je fakt, že vztahy společníků navzájem již vnímám jako problematiku do značné míry odchylenou od otázek fungování koncernu jako takového. Věřím, že tato práce bude kvalitním rozbohem dané problematiky, která čtenáře podrobně seznámí s aktuálním pojetím koncernového práva v České republice. K tomu, aby tato práce splnila stanovený cíl, budu v mnoha případech odkazovat na zmiňovaný zákon č. 33/2020 Sb. Současně provedu rozbor jím nastolených změn, které budou přiřazeny k jednotlivým kapitolám, ke kterým se vztahují, a zároveň budou shrnuty v samostatné kapitole této práce. Pro pochopení celého tématu také považuji za nezbytné nejen uvést to, jak vypadá současná právní úprava, ale i její zasazení do

širších souvislostí včetně souvislostí z minulosti, a to jednak vzdálené a jednak i té relativně nedávné.

Určité specifikum této práce lze spatřovat v použitých zdrojích. Při počáteční snaze o využití vhodného aparátu odborných publikací jsem totiž narazil na zjištění, že odborné literatury, která se věnuje výhradně tématu koncernu, je v českých poměrech a ve srovnání s jinými oblastmi obchodního práva prozatím poměrně malé množství. Většina jí je navíc již staršího charakteru, přičemž podstatná část těch nejkvalitnějších a nejpodrobnějších publikací pochází ještě z doby před přijetím zákona o obchodních korporacích z roku 2012. Práce s těmito prameny je tedy obzvláště složitá a bude třeba při jejich použití postupovat velice pozorně. Zejména v rozborech teoretických koncepcí, které mají svůj původ již v dávnější minulosti, tyto publikace poskytují kvalitní rozbor, který již v nové literatuře nedosahuje takových kvalit a tolika pozornosti. Práce je opřena především o různorodé publikace profesorky Stanislavy Černé, Mgr. Tomáše Doležila a také o komentářovou literaturu k zákonu o obchodních korporacích. Krom další odborné literatury tvoří významnou část zdrojů této práce vysoké množství odborných článků, které svou kvalitou mnohdy přináší bezkonkurenční zdroje informací k tomuto tématu. Nelze opomíjet ani judikaturu, která nám jednak určuje některá koncepční východiska koncernu a jednak reaguje na samotné fungování tohoto institutu v platném právu. Nutno však dodat, že stejně jako je tomu u literatury, tak i judikatura není v této oblasti ve srovnání s mnohými jinými oblastmi obchodního práva příliš rozmanitá. Mnohdy dokonce nalézáme pro koncern podstatné závěry soudů v rozhodnutích, jejichž jádrem je jiná problematika.

2. Podnikatelská seskupení

2.1. Současné pojetí podnikatelských seskupení

Vzhledem k tomu, že se tematika podnikatelských seskupení týká *de facto* všech typů obchodních korporací, nalezneme její právní úpravu v zákoně o obchodních korporacích již na samém začátku. Předchází jí pouze obecná úprava obchodních korporací a následně úprava jejich jednotlivých typů. Konkrétně se jedná o Díl 8., § 71–91.

Nahlédneme-li do relativně nedávné minulosti, zjistíme, že před přijetím zákona o obchodních korporacích vycházela česká koncepce podnikatelských seskupení z německého modelu obsaženého v německém akciovém zákoně a doplněného o prvky modelu francouzského.¹ Pro obě koncepce je typická zejména následná ochrana slabších stran seskupení nebo i jednotlivců, kterými jsou například minoritní akcionáři. Toto pojetí práva podnikatelských seskupení přetrvalo, a i dnes tvoří jeho podstatnou část právě řešení otázek spojených s náhradou újmy.

Současná česká právní úprava již vykazuje spíše prvky francouzské modelu úzce spjatého s Rosenblumovým konceptem (viz níže), doplněného o doktrínu tzv. *“wrongful trading“*, která má za cíl chránit obchodní korporace před nezodpovědným jednáním jejich statutárních orgánů.² Snahu o předcházení negativním důsledkům, které jsou s koncentrací podnikatelských subjektů nutně spjaty reflektuje i důvodová zpráva k tomuto zákonu. Podle té je totiž *„seskupení ekonomickou realitou, kterou právo může regulovat, nikoliv však zakazovat, a proto musí reagovat na negativní následky.“*³ Jedná se zejména o úpravu náhrady škody vzniklé podřízenému subjektu v důsledku pokynů od subjektu nadřazeného, o ochranu práv společníků podřízeného subjektu nebo například o ochranu v případech střetu zájmů. Nutno však dodat, že francouzský koncept zde není zcela přijatý. Odlišnosti nalezneme zejména v oblasti vymáhání pohledávek v seskupeních, ale i dalších oblastech. Na rozdíl od francouzské úpravy, český

¹ ČERNÝ, Miroslav. České koncernové právo podle evropského vzoru. *Epravo.cz* [online]. 28. 6. 2001 [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ceske-koncernove-pravo-podle-evropskeho-vzoru-10001.html>.

² DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=2012>.

³ *Ibid.*

právní řád nezná specifickou soudní ochranu v této oblasti. Lze se svých práv domáhat přednostně na základě ochrany, kterou poskytuje insolvenční zákon.⁴

Ochranná funkce však není jediným cílem české právní úpravy, která navíc vykazuje i prvky podpůrné povahy. Ta je směřována i na případy koncernových vztahů. Zákonodárce totiž jasně stanovuje, za jakých podmínek může řídicí osoba v koncernovém právu legálně ovlivňovat řízenou osobu. Z tohoto důvodu bývá někdy koncernové právo označováno za tzv. *enabling law*.⁵

2.2. Pojem podnikatelského seskupení a jejich smysl

Základním znakem obchodní korporace je její nezávislost. Za takovou nezávislost označujeme stav, kdy fungování korporace a rozhodování členů jejích volených orgánů není rozhodujícím a významným způsobem ovlivněno osobou či osobami stojícími vně nebo uvnitř její struktury, a to ne zcela v jejím zájmu. I tato nezávislost má své meze, když se v praxi objevuje vysoké množství korporací, které nemají takto nezávislé postavení, nýbrž jsou součástí menších či větších vzájemně provázaných struktur společností.⁶

Český právní řád pojem podnikatelského seskupení nikterak nedefinuje, proto takovou definici budeme muset hledat v právní teorii. Prof. Černá jej definuje jako „*projev ekonomické koncentrace v oblasti práva, pro něž je charakteristické propojování jednotlivých právně samostatných subjektů do větších celků.*“⁷ Jedná se o skupiny podnikatelských subjektů, které se koncentrují obvykle za účelem zvýšení finanční produktivity, přičemž si každý z nich ponechává svou samostatnost, zatímco dané seskupení právní osobnost jako takovou nemá. Znamená to tedy, že podnikatelská seskupení nevystupují v právních vztazích na venek jako jeden celek, avšak i přesto do určité míry ztrácí svou nezávislost. To je odlišuje od fúzujících subjektů, které o svou právní osobnost s provedením fúze přicházejí. Pro podnikatelská seskupení, v nichž je uplatňován kterýkoli typ vlivu, je typická vertikální povaha takového seskupení.

Zákon o obchodních korporacích zavádí tři možnosti uplatňování vlivu na obchodní korporaci, které jsou hierarchicky uspořádány právě podle míry vlivu

⁴ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 203. ISBN 978-80-7478-735-5.

⁵ Ibid. s. 207.

⁶ Ibid. s. 203.

⁷ ČERNÁ, Stanislava. *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s. 15. ISBN 80-7201-416-1.

jednoho subjektu na druhý. Jedná se o tzv. ovlivnění, ovládání a nakonec koncern. Poslední zmiňovaný pak bývá označován za vrcholnou formu vertikálního podnikatelského seskupení. Platí přitom pravidlo, že vyšší stupeň podnikatelského seskupení v sobě zároveň zahrnuje i nižší stupeň, nikoli však *vice versa*. Dle mého názoru se hranice mezi ovlivněním a ovládáním v praxi může stávat velice tenkou, jelikož identifikace některých podstatných složek konkrétních typů podnikatelských seskupení nemusí být vždy jednoznačná. To dokládá i fakt, že v odborné veřejnosti dochází k rozdílnosti názorů, zda je hierarchie podnikatelských seskupení založena na dvou, nebo třech stupních (viz níže). Například podle důvodové zprávy k tomuto zákonu lze spojovat ovlivnění a ovládání v jedno, jelikož jejich rozdílnost spočívá pouze v míře vlivu na ovlivněnou osobu, nikoli však ve způsobu a okolnostech jeho uplatnění. Naproti tomu koncern vykazuje řadu odlišností, které nám již na první pohled napovídají, že v dané struktuře je míra vlivu velmi vysoká a okolnosti jejího uplatňování splňují určitá zvláštní pravidla. Zákonodárce proto označuje strukturu podnikatelských seskupení jako dvojstupňovou.⁸

Výše uvedené lze vztahovat především na podnikatelská seskupení s tzv. vertikální povahou. Těmi jsou takové vztahy obchodních korporací, kdy alespoň jedna „shora“ uplatňuje vliv na jinou korporaci a tím nepřímě mění její chování. V praxi se však vyskytují i uskupení společností s horizontální povahou. Těmi jsou zcela nezávislé subjekty, které se k určité spolupráci zavazují dobrovolně a obvykle prostřednictvím uzavření smlouvy. Ta je zavazuje jednat určitým způsobem, který směřuje k naplnění cílů stanovených v této smlouvě. Zákon o obchodních korporacích takovým seskupením nepřiznává žádné vertikální důsledky, a proto na ně nelze aplikovat ustanovení o podnikatelských seskupeních. Smlouvy o horizontálních podnikatelských seskupeních navíc mnohdy hraničí s nedovolenými kartelovými dohodami, která jsou předmětem regulace soutěžního práva, jelikož při určitém stupni jejich závažnosti mohou být schopny narušit hospodářskou soutěž.⁹

Výhod, které přináší subjektům jejich účast v podnikatelském seskupení, je hned několik. Jako souhrnný motiv jejich existence dle mého názoru lze označit snahu o zvýšení své konkurenceschopnosti na globálních i regionálních trzích.

⁸ Havel in ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 200, ISBN 978-80-7400-540-4.

⁹ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 205 ISBN 978-80-7478-735-5.

Význam podnikatelských seskupení dokládá i fakt, že německá investice koncernu Volkswagen z roku 1990 do společnosti Škoda z Mladé Boleslavy je doposud považována za jednu ze tří neúspěšnějších přímých investic v České republice směřujících ze zahraničí.¹⁰

Všechny zmiňované typy podnikatelských seskupení mají společné to, že si jednotlivé subjekty ponechávají svou právní osobnost, což je i jednou z nejvýznamnějších motivací k jejich existenci. Tento jev totiž umožňuje sdruženým korporacím výkon vlivu a zároveň ponechává rizika podnikání na jednotlivých subjektech tohoto vztahu. Obchodní korporace totiž odpovídá pouze za svoje závazky, nikoli však za závazky ostatních členů seskupení. Zakládání dceřiných společností v zahraničí je bezpochyby výhodnější a zároveň méně rizikové, než je zakládání nových organizačních složek v jiných zemích. Jednou z těchto podstatných výhod jsou i jisté daňové výhody, které mohou subjekty v podnikatelském seskupení získat. Jedná se především o možnosti směřování sídel společností do zemí s výhodnější daňovou sazbou.

Výhody podnikatelských seskupení nemusí nutně mít pouze ekonomický charakter, jak se může na první pohled zdát. V tom spatřuji podstatný prvek podnikatelských seskupení, který navíc může jeho subjekty posouvat ve vývoji a tím přispět k rozvoji celé oblasti, ve které tyto subjekty podnikají. Krom takových pozitivních cílů však může v podnikatelském seskupení docházet i k uspokojení zcela jiných zájmů, mezi které prof. Černá řadí například i psychologickou výhodu ukojení touhy po koncentraci moci v rukou osob ovládajících seskupení.¹¹

Při odlišení jednotlivých typů podnikatelských seskupení spatřuji jako zásadní motivaci pro vznik koncernu výhody, které mu zákon poskytuje v oblasti náhrady újmy. Pravidla pro náhradu újmy v koncernu jsou totiž výrazně vstřícnější, než je tomu v jiných typech podnikatelských seskupení.

¹⁰ Německo: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. *BusinessInfo.cz* [online]. 15. 12. 2019 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/nemecko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>.

¹¹ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 206 ISBN 978-80-7478-735-5.

2.3. Ovlivnění

2.3.1. Subjekty a pojem ovlivnění

Pro vztahy ovlivnění zákon zavádí termín vlivná osoba a osoba ovlivněná. Pojem vlivná osoba je pojmem v právní úpravě relativně novým. Právní úprava předcházející zákonu o obchodních korporacích tento pojem neužívala. Vlivnou osobou může být právnická i fyzická osoba a za jistých podmínek i stát nebo územně samosprávný celek.¹² Není zde ani žádná jiná podmínka pro způsobilost být vlivnou osobou, a i proto je ve srovnání s pojmy osoby ovládající a osoby řídící, které se vyskytují v následujících dvou typech podnikatelských seskupení, pojmem širším. Nutno však podotknout, že vliv nemusí nutně být přičitatelný vždy subjektu, který ho fakticky vykonal. To vyplývá z ustanovení § 71 odst. 4, podle kterého se vlivem rozumí také vliv vykonaný prostřednictvím jiné osoby. V takových případech hovoříme o tzv. nepřímém vlivu. Ten nastává, pokud vlivná osoba vykoná vliv skrze jinou osobu a ta je pouze jakýmsi prostředníkem, který se však sám rozhodovací činnosti neúčastní. Odlišná situace nastává, pokud tento prostředník sám určitým způsobem zasáhne do procesu výkonu vlivu a to tak, že ho nějakým způsobem pozmění. Mgr. Doležil k tomu dodává, že „*pokud by prostředník, vlivný zásah určitým způsobem modifikoval či jinak věcně (rozhodujícím významným způsobem) ovlivnil podstatu chování ovlivněné osoby, pak se stává další vlivnou osobou se všemi právními důsledky.*“¹³ Omezení způsobilosti být subjektem ovlivnění se vztahuje pouze na osobu ovlivněnou, kterou může být pouze právnická osoba, konkrétně pak pouze obchodní korporace.

Ovlivnění jakožto základní typ vlivu jedné osoby na osobu druhou v hierarchii podnikatelských seskupení představuje nejen základní stavební kámen ostatních podnikatelských seskupení, ale zároveň představuje i zásadní článek, bez kterého by byla tato problematika neúplná. Odborníci se však rozcházejí v názorech na to, zda lze na ovlivnění nahlížet jako na první stupeň podnikatelského seskupení, zatímco další dva typy jsou mu nadřazeny, nebo zdali je ovlivnění spíše jakýmsi prostředkem, který nutně využívá osoba ovládající i osoba řídící při výkonu svých zásahů a pokynů jí podřízené osobě. První zmiňovaný názor zastává například

¹² LASÁK, in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.157. ISBN 978-80-7400-475-9.

¹³ DOLEŽIL, Tomáš. Zok v praxi: ovlivnění. *Bulletin-advokacie* [online]. 26.01.2015. [cit. 2021 - 02 - 13]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zok-v-praxi-ovlivneni>.

Mgr. Doležil.¹⁴ K tomuto názoru se přikláním i já, když za rozhodující považuji fakt, že zákon pro prostý vliv stanovuje určitá zvláštní pravidla, která by se sice obvykle mohla stahovat i na jiné typy podnikatelských seskupení, avšak v zákoně k nim nejsou výslovně přiřazena, nýbrž tvoří samostatný celek. Domnívám se navíc, že je nutno zákonem reflektovat i situace, kdy dané vlivné jednání postrádá prvek dlouhodobosti (viz níže), který je jedním ze znaků ovládnutí i koncernu. Vzhledem k tomu, že tak zákon činí, považuji ovlivnění za samostatný druh podnikatelského seskupení, pro které se mohou uplatňovat pravidla odlišná od těch pro ovládnutí a koncern. Převládajícím názorem mezi českými odborníky je však názor druhý zmiňovaný. Ten zakládá na argumentaci, že ovlivnění je takový vliv, který je pouze nástrojem k vykonávání ovládnutí nebo koncernu.¹⁵ To plyne i z již konstatované dvojstupňovitosti uspořádání podnikatelských seskupení v zákoně o obchodních korporacích.

Ačkoli pojem ovlivnění nebyl v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“) účinném do roku 2014 výslovně upraven, jeho existenci bylo možné odvozovat od § 66 písm. c) obchodního zákoníku i od pojetí tzv. faktického koncernu, který vycházel z dělení koncernu na faktický a smluvní. S pojmem ovlivnění tedy prvně přichází aktuální právní úprava obsažená v zákoně o obchodních korporacích. Zákon nám poskytuje definici ovlivnění, která spočívá v negativním pojetí. Pro úplnost také dodávám, že je nutno odlišit negativní vymezení, které spočívá v určení toho, co daný pojem neznamena, a negativní pojetí, které je postaveno na definici spojené s negativními důsledky daného pojmu. § 71 odst. 1 tohoto zákona totiž stanovuje, že „*každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace k její újmě, tuto újmu nahradí.*“ Tím zákon poskytuje ochranu ovlivněné osobě, jejím společníkům a věřitelům. Prof. Černá pak tuto zákonnou definici modifikuje vytěsněním negativních důsledků, když tvrdí, že ovlivnění je „*takové použití vlivu, které rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace.*“¹⁶

Už v zákonem stanovené definici můžeme nalézt několik kumulativních podmínek pro to, aby bylo možné ustanovení o ovlivnění na konkrétní případy

¹⁴ DOLEŽIL, Tomáš. Zok v praxi: ovlivnění. *Bulletin-advokacie* [online]. 26.01.2015 [cit. 2021 - 02 - 13]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zok-v-praxi-ovlivneni>.

¹⁵ ČERNÁ, Stanislava. Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva. *Rekodifikace & Praxe*. [Online]. 2014, roč. II, č. 1. [cit. 15. 2. 2021].

¹⁶ Ibid.

aplikovat. Těmito znaky jsou přímý nebo nepřímý vliv na jednání nebo chování korporace. Vliv musí být rozhodující a významný. Následkem vlivu musí být újma ovlivněné osoby a zároveň nesmí být dány okolnosti vylučující odpovědnost vlivné osoby.¹⁷ O ovlivnění se navíc nebude jednat ani v situaci, kdy vliv nebude uplatňován na způsobilém subjektu, kterým může být pouze obchodní korporace. Vliv také musí dosahovat dostatečné intenzity. Zákon pro tuto intenzitu používá slovního spojení „rozhodující významný vliv“.¹⁸ Pokud míra tohoto vlivu nebude natolik významná, aby korporace přijala jiné rozhodnutí v situaci, kdy by k takovému ovlivnění nedošlo, nebude možné v dané situaci hovořit o ovlivnění.¹⁹ Otázkou pak zůstává, kde se nachází hranice pro stanovení, zdali případně vzniklá újma obchodní korporace nastala v důsledku vlivu, jehož intenzita byla nízká a bude tedy za ni odpovědný ten, kdo vliv uskutečnil, nebo zdali bude vliv posouzen jako nevýznamný a tudíž nedojde k naplnění podmínek pro náhradu újmy stanovených v § 71 ZOK. Mám za to, že takovou hranici bude nejspíše nutno posuzovat případ od případu při zohlednění příčinné souvislosti mezi ovlivněním a vzniklou újmu, která bude pro daný případ rozhodující.

Pro úplnost uvádím, že v odborné literatuře bývá poukazováno i na nesmyslnost spojení rozhodujícího významného vlivu. Vliv, který je svou silou rozhodující, totiž jen těžko nebude dostatečně významný.²⁰ Někdy je významnost vlivu taktéž ztotožňována s kvalitativní změnou chování na straně ovlivněné osoby. Podle tohoto názoru tedy k aktivaci právní úpravy nepostačuje samotné prosazení vlivu, nýbrž je třeba jeho důsledek.²¹

Na rozdíl od ovládnutí a koncernu, ovlivnění nutně nemusí obsahovat prvek dlouhodobosti ba ani opakování. Může se tedy jednat o jednorázový akt, což z ovlivnění dle mého názoru dělá samostatný typ podnikatelského seskupení. Příkladem ovlivnění může být situace, kdy „*příbuzná osoba jediným telefonátem*

¹⁷ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 202, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁸ § 71 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹⁹ DOLEŽIL in LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 635, 1576. ISBN 978-80-7478-537-5.

²⁰ PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. *Obczan.cz*. [Online]. 4. 9. 2013. [cit. 2021-02-13]. Dostupné také z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich>.

²¹ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.157. ISBN 978-80-7400-475-9.

*ovlivní chování významného akcionáře, který na základě ovlivnění přijme jiné rozhodnutí, než jaké by přijal bez něj.*²²

2.3.2. Náhrada újmy při ovlivnění

Jak již bylo řečeno výše, zákonná úprava ovlivnění směřuje zejména na ochranu před negativními dopady ovlivnění a sanaci případné újmy. V rámci pravidla *lex specialis derogat lex generalis* mají ustanovení zákona o obchodních korporacích v této oblasti aplikační přednost před obecnými ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb., zákon občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) o náhradě škody.

Zákonná úprava náhrady újmy při ovlivnění je pro celé koncernové právo absolutně stěžejní. Zákon zde stanovuje povinnost vlivné osoby nahradit újmu, která vznikla ovlivněné osobě v důsledku ovlivnění, a to do konce účetního období, ve kterém újma vznikla, nebo v jiné přiměřené lhůtě.²³ Pokud by v tomto období újma nebyla nahrazena, má vlivná osoba i povinnost náhrady odvozené újmy, která vznikla společníkům ovlivněné osoby ve spojení s touto věcí, čímž zákon poskytuje jakousi právní záruku ovlivněné osobě a zároveň tím vytváří tlak na vlivnou osobu z hlediska nutnosti náhrady újmy v co nejkratším časovém úseku od jejího vzniku.

Vlivná osoba ručí i věřitelům ovlivněné osoby, vůči kterým ovlivněná osoba není schopna plnit závazky v důsledku ovlivnění, a to na základě § 71 odst. 1 ZOK. Tímto pravidlem dochází k průlomu tzv. *piercing of corporate veil* (viz níže), což dává věřitelům možnost požadovat plnění od osoby odlišné od dlužníka.²⁴ K tomu však dochází pouze za předpokladu, že nebyla ovlivněná osoba v prodlení s plněním svých pohledávek již před ovlivněním. V takovém případě by nebyl vliv příčinou nesolventnosti ovlivněné osoby a k postupu podle ustanovení § 71 odst. 1 by nedošlo.²⁵ Vlivná osoba je v souladu s § 3 odst. 2 ZOK povinna nahradit majetkovou, ale i nemajetkovou újmu, kterou bude typicky poškození jména ovlivněné osoby atp. Obvykle bude újma nahrazena v penězích, i když zákon jiný typ vyrovnání újmy nevylučuje. Nutno také dodat, že při vlivu, který má za

²² LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.158. ISBN 978-80-7400-475-9.

²³ § 71 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

²⁴ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.158. ISBN 978-80-7400-475-9.

²⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 202, ISBN 978-80-7400-540-4.

následek vznik újmy, zákon předpokládá porušení zákona v rámci domněnky nedbalosti.²⁶

Ačkoli je pozice vlivné osoby při vzniku újmy značně nevýhodná, existují i situace, při kterých se může z odpovědnosti exkullovat. K tomu dojde, prokáže-li vlivná osoba, že v dobré víře předpokládala, že vliv, který uskutečňuje, je v zájmu ovlivněné osoby. Tento zájem ovlivněné osoby musí být jednak obhajitelný a jednak informovaný. Tímto pravidlem § 71 odst. 1 ZOK klade důraz na institut dobré víry v prospěšnost jednání vlivné osoby. Ustanovení prvního odstavce o náhradě újmy se navíc nepoužije na jednání volených členů orgánů ovlivněné osoby, čímž zákon částečně vytěsňuje odpovědnost za škodu mimo jednání, ke kterému dochází uvnitř korporace.

Vzhledem k zaměření této práce také nutno uvést, že zde došlo ke zúžení okruhu osob, které tuto výsadu požívají. Ustanovení § 71 odst. 1 ZOK totiž původně neobsahovalo slovo „volených“, což odbornou veřejnost do jisté míry mátl. Z textu zákona totiž vyplývalo, že zákonodárce mínil všechny orgány ovlivněné osoby. Tento výklad byl podroben kritice, která poukazovala na fakt, že pokud by tomu tak bylo, byl by vyloučen například i vliv společníků v rámci obchodní korporace.²⁷ Je tomu tak zejména proto, že členové orgánů podléhají obecné povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, kterou stanovuje zákon o obchodních korporacích v § 51 a v případě jejího porušení dojde k aplikaci těchto ustanovení namísto ustanovení o ovlivnění. Stejně tomu bude i při posuzování dalších subjektů, které mají povinnost k jednání s péčí řádného hospodáře. Typicky se bude jednat o opatrovníka společnosti nebo subjekty vystupující v insolvenčním řízení.²⁸ Dříve se toto ustanovení navíc vztahovalo i na prokuristu, který je však pouze zástupcem a jeho zvýhodnění oproti jiným zástupcům obchodních korporací je v tomto smyslu nedůvodné.²⁹ V této zákonné korekci spatřuji z mého pohledu typickou neustálenost právní úpravy této oblasti. Nové znění zákona o obchodních korporacích zde již neobsahuje zjevnou nepřesnost, ke které dle mého názoru může

²⁶ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 202-208, ISBN 978-80-7400-540-4.

²⁷ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana., *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. str. 183., ISBN 9788074004803.

²⁸ DOLEŽIL. in: LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-537-5.

²⁹ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

docházet téměř výhradně na počátku formulace určité oblasti práva. V těchto oblastech, jejichž základy sahají do dávné minulosti, k takovýmto nepřesnostem již dozajista nedochází tak často.

2.4. Ovládání

2.4.1. Pojem ovládání

Současná zákonná úprava ovládání jakožto kvalifikovanějšího stupně vlivu v podnikatelském seskupení navazuje na úpravu obsaženou v obchodním zákoníku. Jedná se o institut velmi blízký institutu koncernu. Některá zákonná pravidla dokonce výslovně platí pro oba tyto typy seskupení. Obecně tak lze říci, že institut koncernu by bez existence institutu ovládání nebyl kompletní. Explicitní definici ovládání ve znění zákona nenajdeme. Ten pouze pojmově navazuje na úpravu ovlivnění. Ustanovení § 74 odst. 1 ZOK stanovuje, že stejně jako je tomu u ovlivnění, i zde je stěžejní složka rozhodujícího vlivu. Ten však na rozdíl od ovlivnění musí být opakujícího se charakteru. Nepostačí tedy jednorázovost a ani nahodilost vlivu, což může v praxi přivodit nejistotu, která plyne z ne vždy jasné hranice mezi nahodilým ovlivňováním a opakujícím se ovládáním.³⁰ Vztah mezi ovlivněním a ovládáním je pak o to složitější, že ovlivnění navíc bývá ve vztahu k ovládání označováno jako prostředek k jeho realizaci. Na druhé straně, u ovládání chybí prvek jednotného řízení, který by z něj již vytvořil koncern, jehož smyslem je fungovat jako jeden ekonomický, zájmový a potažmo i například sociální, nikoli však právní celek. Ovládající osoba společně s osobou ovládanou sice taktéž netvoří jeden subjekt, který by měl vlastní právní osobnost, nicméně netvoří ani subjekty jejichž cílem je cíleně koordinovat seskupení jako celek. Pozici ovládání mezi podnikatelskými seskupeními tak nelze vždy zcela jednoznačně určit, protože se nachází v jejich středu. Má vlastní podmínky existence, které ho odlišují od ovlivnění, avšak postrádá některé podmínky, které by z něj vytvořily koncern. Ustanovení § 74 odst. 1 ZOK navíc přináší další dva důležité body. Jednak opětovně stanovuje, že k dosažení ovládání postačí i rozhodující vliv nepřímý a jednak za ovládání označuje i situaci, kdy ovládající osoba rozhodující vliv uplatňovat může,

³⁰ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.160. ISBN 978-80-7400-475-9.

a nejen když tak skutečně činí. Ačkoli tedy přímou definici toto ustanovení nepřináší, můžeme § 74 odst. 1 přisuzovat určitou definiční povahu.³¹

Subjekty vystupující ve vztahu ovládaní zákon označuje za osobu ovládající a osobu ovládanou.³² Pro osobu ovládající je opět typické, že jí může být právnická osoba, jejíž účelem je podnikání, fyzická osoba, ale i stát nebo veřejnoprávní korporace. Za ovládající osobu bude tento subjekt označován, pokud se dostane do pozice, kdy „*může v obchodní korporaci přímo, či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv.*“³³ Z toho zároveň plyne, že osobou ovládanou může být, stejně jako je tomu u ovlivnění, pouze obchodní korporace. Pro ovládající obchodní korporaci zákon používá termínu mateřská obchodní korporace a pro ovládanou obchodní korporaci používá termín dceřiná obchodní korporace, i když z logiky věci vyplývá, že dceřinou obchodní korporací bude každá osoba ovládaná, jelikož být osobou ovládanou jsou způsobilé pouze obchodní korporace. V praxi nalezneme nejvíce případů, kdy je osobou ovládající významný společník.³⁴ Není tomu tak samozřejmě vždy a v této pozici se může ocitnout i například významný věřitel, nebo i jakákoli jiná osoba, která splňuje podmínky stanovené § 74 odst. 1 ZOK. Zásadní tedy bude stav skutečný, nikoli stav právní.³⁵ Dále zákon zavádí normativní příkaz v tom smyslu, že ovládající osobou je vždy osoba plnící funkci osoby řídící. Osobou ovládanou je vždy subjekt ve funkci osoby řízené, jak je tomu v koncernu.³⁶ Jelikož koncern lze označit za nejkvalifikovanější s nejkomplexnější formou podnikatelského seskupení, nelze předpokládat, že každá osoba ovládající bude i osobou řídící a osoba ovládaná osobou řízenou. Většinový společník je až na výjimky taktéž zákonem označován za osobu ovládající.

2.4.2. Domněnky ovládaní

Právní domněnky ovládaní obsažené v § 75 odst. 1, 2, 3 a 4 ZOK jsou domněnkami vyvratitelnými, jejichž účelem vyplývajícím z jejich obsahu je ochrana ovládaných osob a jejich usnadnění dokazování ovládaní ze strany ovládající osoby. Důkazní břemeno leží na osobě ovládající, která může všechny

³¹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 214 a 215, ISBN 978-80-7400-540-4.

³² § 74 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

³³ Ibid.

³⁴ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.160. ISBN 978-80-7400-475-9.

³⁵ Ibid.

³⁶ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 216, ISBN 978-80-7400-540-4.

tyto domněnky vyvrátit důkazem opaku. Komentářová literatura k zákonu o obchodních korporacích navíc upozorňuje na složitost posuzování naplnění těchto domněnek, zejména z důvodu mnohosti druhů podílů a existenci dohod o výkonu hlasovacích práv.³⁷ S tím nelze než souhlasit, když si uvědomíme pestrost druhů obchodních korporací podle ZOK, přičemž každá z nich má vlastní organizační strukturu.

První domněnka obsažená v prvním odstavci § 75 ZOK směřuje na možnost ovládající osoby ovlivnit obsazení osob ve jmenovaných funkcích ovládané osoby. Pokud daný subjekt takovou pozici má, má se za to, že je ovládající osobou. Toto pravidlo dopadá na všechny typy orgánů právnických osob, ať už na ty klasické typu statutárních orgánů apod., ale i na zvláštní orgány zřízené společenskou smlouvou. Důležité je zejména, že způsobilost být ovládající osobou není v této domněnce podmíněna přímou možností členy statutárních orgánů jmenovat nebo odvolat, ale k jejímu naplnění postačí, že tento subjekt může takové jmenování nebo odvolání prosadit.

Pro druhou a třetí právní domněnku obsaženou v § 75 odst. 2 a 3 ZOK je prvně nutné nahlédnout do ustanovení § 77 ZOK, které definuje pojem „nakládání s hlasovacími právy“. Za nakládání s hlasovacími právy zákon označuje situace, kdy daný subjekt fakticky vykonává hlasovací práva pouze na základě svého uvážení nebo má možnost rozhodujícím způsobem ovlivnit výkon těchto práv jinou osobou. Druhá domněnka pak stanovuje, že ovládající osobou je ten, kdo nakládá s hlasovacím podílem uvnitř ovládané obchodní korporace. Touto hranicí je alespoň 40 % všech hlasů. Výjimkou je situace, kdy stejným nebo větším podílem disponuje i druhá osoba, nebo osoby jednající ve shodě (viz níže). Tato hranice stojí na tezi, že vlastník 40 % a více procentním podílem hlasovacích práv může fakticky zasáhnout do většiny významných rozhodnutí.³⁸ Třetí domněnka navazuje na druhou v tom smyslu, že stejné pravidlo aplikuje i na osoby jednající ve shodě. Ty se totiž stávají ovládající osobou za stejných podmínek jako je tomu u druhé domněnky.

Čtvrtý odstavec obsahuje poslední ze čtyř domněnek ovládaní. Tato domněnka částečně upouští od předchozích dvou, když v rámci *ad hoc* posouzení připouští, aby za určitých podmínek stačilo nakládání s 30 % podílem

³⁷ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 216, ISBN 978-80-7400-540-4.

³⁸ Ibid.

hlasovacích práv k předpokladu ovládní. K uplatnění této domněnky musí nastat situace, kdy daná osoba nakládá s podílem na hlasovacích právech představujícím alespoň 30 % všech hlasovacích práv, avšak méně než 40 % všech hlasovacích práv, v případě, že takovýto podíl představoval na třech poslední po sobě jdoucích zasedáních nejvyššího orgánu ovládané osoby nadpoloviční většinu.

Závěrem bych dodal, že v nejaktuálnějším znění zákona o obchodních korporacích zákon i v této domněnce používá spojení „nakládání s podílem hlasovacích práv“, jelikož před účinností nejaktuálnějšího znění zákona zde bylo využíváno spojení „ten kdo získá podíl hlasovacích práv“. To mohlo dle mého názoru vzbuzovat otázky, proč je v této domněnce využíváno rozdílné terminologie, pokud by význam měl být stejný. Jedná se tedy o jeden z příkladů, kdy nové znění zákona o obchodních korporacích reaguje na případ, kdy původní terminologie působila interpretační potíže.

3. Většinový společník, jednání ve shodě a střet zájmů

3.1. Většinový společník

Pro následnou orientaci v textu této práce považuji za podstatné alespoň rámcové vymezení pojmu většinového společníka. Zákon o obchodních korporacích tento pojem definuje v § 73 a to i přesto, že jeho význam nespadá pouze do oblasti práva podnikatelských seskupení. První odstavec tohoto ustanovení definuje většinového společníka jako osobu, která má v obchodní korporaci většinu hlasů plynoucích z účasti v té dané obchodní korporaci. Za většinu hlasů se považuje alespoň 50 % z celkového počtu hlasů. Není přitom rozhodné, zda se jedná o fyzickou, nebo právnickou osobu, protože zákon žádné statusové podmínky nestanovuje.³⁹ Podstata hlasovacích práv pak ve vztahu k většinovému společníkovi vychází z jejich vlastnictví. Za většinového společníka tak nebude pokládán ten, kdo fakticky hlasovací práva vykonává, například na základě dohody o výkonu hlasovacích práv, nýbrž pouze ten, kdo je fakticky vlastní na základě svého podílu v obchodní korporaci.⁴⁰ Pokud obchodní korporace takového společníka má, pak ji označujeme jako obchodní korporaci s většinovým společníkem.

Pro potřeby osmého dílu nad rámec této definice zákon přináší i negativní vymezení většinového společníka. Do počtu hlasů společníka se totiž nepočítají hlasy z vlastních podílů ve vlastnictví korporace nebo jí ovládané osoby a ani ty hlasy, které na jejich účet nabyla osoba jednající vlastním jménem.⁴¹

Ve třetím odstavci tohoto ustanovení zákon reaguje na fakt existence různých druhů podílů v obchodních korporacích. Z aplikace § 73 odst. 1 zákon vylučuje ty hlasovací podíly, které mají pouze dočasný charakter a ty, které nejsou vůbec spojeny s hlasovacím právem. K nabytí statusu většinového společníka je tedy zapotřebí vlastnictví podílů s trvalým hlasovacím právem.

Nejvyšší soud již řešil i otázku existence dvou hromadných akcií představujících 50 % podíly, kdy jednu takovou akcii vlastní sama společnost a druhou jiná osoba. Podle nejvyššího soudu tak „*jestliže určitá osoba vlastní*

³⁹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 213, ISBN 978-80-7400-540-4.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ § 73 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

*hromadnou akcii akciové společnosti představující 50% podíl v akciové společnosti a druhou hromadnou akcii akciové společnosti ve stejné výši vlastní sama akciová společnost, je ona osoba většinovým společníkem akciové společnosti a tedy i osobou ovládající akciovou společnost.*⁴² Dle mého názoru tak soud navazuje na ideu, že podíl hlasovacích práv v obchodní korporaci, který vlastní sama tato společnost, není započitatelný z hlediska ustanovení o většinovém společníkovi. Toto pojetí plyne i z dikce odstavce 2. tohoto ustanovení.

Zajímavou otázkou by však bylo, zda v situaci, kdy společnost vlastní 50 % svých vlastních práv, která jsou *de facto* vyloučena z § 73 ZOK, není vhodné na zbytek podílu nahlížet vzhledem k ustanovení o většinovém společníkovi jako na 100 %. V takovém případě by k nabytí statusu většinového společníka stačilo 25 % práv nebo jiný poloviční počet hlasovacích práv vzhledem k jejich celkovému množství.

3.2. Jednání ve shodě

Pojem jednání ve shodě je provázán se všemi druhy podnikatelských seskupení. Jeho aktuální pojetí do značné míry vychází z úpravy obsažené v obchodním zákoníku. V rámci zákona o obchodních korporacích pouze došlo ke zpřesnění některých definic v zájmu jednodušší interpretace.⁴³

Podle § 78 ZOK je nutné splnění dvou kumulativních podmínek k nabytí statusu osob jednajících ve shodě. Jednak je třeba, aby osoby vlastníci hlasovací práva s nimi nakládali shodně za účelem jednoho ze tří možných způsobů výkonu vlivu na obchodní korporaci, tedy za účelem ovlivnění, ovládnutí, nebo jednotného řízení nezbytného pro existenci koncernu. Jednak je třeba, aby těchto shodně jednajících osob vlastníci určitý počet hlasovacích práv bylo dvě nebo více. Doc. Havel poukazuje i na třetí podmínku, v zákoně neupravenou. Tou by mělo být vzájemné srozumění osob jednajících ve shodě. Podle něj se tedy jedná o další implicitní předpoklad uplatnění pravidel o jednání ve shodě.⁴⁴ S tímto názorem souhlasím, jelikož i ZOK předpokládá společný účel osob jednání ve shodě. Jen

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2013, sen. zn. 29 NSČR 61/2013.

⁴³ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=2012>.

⁴⁴ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 221, ISBN 978-80-7400-540-4.

těžko si tak lze představit, že určité subjekty jednají společně za účelem dosažení určitého cíle, avšak vzájemně nejsou o svém propojení informovány.

Druhý odstavec § 78 ZOK obsahuje výčet osob jednajících ve shodě. Uvozuje je slovy „má se za to“, tudíž se jedná o vyvratitelnou domněnku. Literatura navíc upozorňuje na demonstrativnost tohoto výčtu, jelikož zákon zde předpokládá ovlivnění, avšak nikterak nezmiňuje jeho skutečnou existenci. Tím přináší důkaz opaku na osoby v presumované pozici jednání ve shodě.⁴⁵ Pro tuto práci považuji za zejména důležitá písm. a, b, c, d, e, f a i § 78 odst. 2. Podle těch se jedná o: *“právníckou osobu a člena jejího statutárního orgánu, osoby v jeho přímé působnosti, člen kontrolního orgánu, likvidátor, insolvenční správce a další správci podle jiného právního předpisu, nucený správce; ovládající osoba a jí ovládané osoby; vlivné a ovlivněné osoby; společnost s ručením omezeným a její společníci nebo pouze její společníci; veřejná obchodní společnost a její společníci nebo pouze její společníci; komanditní společnost a její komplementáři nebo pouze její komplementáři; osoby, které uzavřely dohodu o výkonu hlasovacích práv.”*⁴⁶ Od 1. 1. 2021 jsou osobami jednajícími ve shodě i ovládané osoby navzájem, které mají jednu společnou osobu ovládající.

Odborná literatura v této věci poukazuje i na tenkou hranici mezi legalitou jednání ve shodě a zakázanými nekalosoutěžními praktikami. Pokud totiž nebude dané jednání splňovat zákonné znaky jednání ve shodě nebo nebude v rámci zákona vykonáváno, bude třeba ho posuzovat z hlediska splnění podmínek nedovoleného narušování hospodářské soutěže. Nelze ho tedy všeobecně pokládat za jednání *per se* zakázané, nebo povolené.⁴⁷

3.3. Střet zájmů

Zcela nově zákon o obchodních korporacích aplikuje pravidla o střetu zájmů podle § 54 na případy, kdy je jednání člena voleného orgánu obchodní korporace ovlivněno chováním vlivné nebo ovládající osoby. Výjimku z tohoto pravidla požívá řídící osoba vzhledem k jejímu vlivu na voleného člena orgánu obchodní korporace.

⁴⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 221, ISBN 978-80-7400-540-4.

⁴⁶ § 78 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

ĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 449, ISBN 9788073804510.

Podle důvodové zprávy k zákonu 33/2020 sb., došlo v § 76 k terminologickému upřesnění vzhledem nově používanému slovnímu spojení člena voleného orgánu.⁴⁸ Došlo také ke zúžení celkového znění tohoto ustanovení, a to především z důvodu nadbytečnosti odkazování na jiná ustanovení zákona o obchodních korporacích, než je § 54.⁴⁹

Pravidla obsažená v § 54 pro podnikatelská seskupení zejména stanovují notifikační povinnost člena voleného orgánu obchodní korporace, který se ocitne ve střetu zájmů vůči své obchodní korporaci, do kterého ho přivedl vliv vlivné nebo ovládající osoby. Další odstavce tohoto ustanovení především vymezují správný postup při zjištění střetu zájmů. To pro nás vzhledem k tématu této práce není dle mého názoru podstatné, a proto se tomu dále nebudeme věnovat.

⁴⁸ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

⁴⁹ Ibid.

4. Koncern

4.1. Úvod do koncernového práva

Budeme-li hovořit o koncernovém právu, budeme mít na mysli práva a povinnosti vztažené ke koncernům, které jsou nejkvalifikovanějším typem podnikatelských seskupení. Stejně na tento pojem nahlíží i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 1. 2012, „*účelem koncernového práva je chránit oprávněné zájmy osob, které mohou být ohroženy nebo dotčeny vztahy mezi propojenými osobami (členy podnikatelského seskupení-koncernu)*.“⁵⁰ Propojenými osobami jsou na jedné straně osoba řídící a na straně druhé osoba řízená. Koncernové právo tedy, jak již bylo zmiňováno výše, slouží především k ochraně negativních důsledků účasti jednotlivých subjektů v podnikatelském seskupení, a to především mezi osobou řídící a osobou řízenou, ale mnohdy i mezi subjekty stojícími vně těchto dvou subjektů. Nelze však právní úpravě koncernu přisuzovat pouze tento význam. V zákoně totiž najdeme i ustanovení definičního a deklarativního charakteru. Zákon o obchodních korporacích tedy dále upravuje především vznik a fungování koncernu a právní vztahy různého charakteru, které v rámci něj vznikají.

Koncern představuje pomyslný vrchol hierarchie podnikatelských seskupení. V porovnání s ostatními typy podnikatelských seskupení není jeho právní úprava nikterak rozsáhlejší ani podrobnější. Nutno zde také uvést, že mnoho institutů a ustanovení zákona o obchodních korporacích je společných právě pro koncern a pro jiné typy podnikatelských seskupení. Tím zákon zadává určitou provázanost ustanovení oddílu 8. ZOK. Konkrétní pravidla, která se uplatňují výhradně pro koncern, najdeme v ustanoveních § 79 – 81 ZOK. Je zde tedy na první pohled zřejmé, že zákon upravuje pouze základní otázky spojené s fungováním koncernu, přičemž dále odkazuje na jiná ustanovení, která lze na tento institut aplikovat.

Do přijetí zákona o obchodních korporacích existoval koncern ve dvou podobách, kterými byl tzv. faktický koncern a koncern smluvní. Jejich charakter se odvíjel od toho, jakým způsobem byl koncern deklarován a případně vykonáván. Byl-li založen na základě smlouvy a bez nutnosti dosažení zákonných předpokladů, jednalo se o smluvní koncern. O faktický koncern se pak jednalo, pokud byly

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3661/2010.

naplněny zákonné znaky koncernu bez potřeby jeho smluvní deklarace.⁵¹ Přesto, že i dnes může být koncern uskutečněn na formálním i neformálním základě, od tohoto dvojitého uspořádání současná právní úprava upouští a odchyluje se tak od významné složky německého pojetí koncernového práva.

V důsledku velké rekonstrukce soukromého práva, která vešla v účinnost rokem 2014, došlo k významnému posunu v úpravě koncernového práva, které bylo do té doby zahrnuto v obchodním zákoníku z roku 1991. Právní úprava obsažená v zákoně o obchodních korporacích vychází z francouzského modelu koncernu, který však zcela nekopíruje, nýbrž se jím spíše inspiruje.⁵² Přesto, že byl u nás francouzský koncept přijat až v 10. letech 21. století, v okolních státech se nejedná o nikterak nový jev. Zásadním zdrojem pro toto pojetí je rozsudek *Rozenblum* z roku 1985 (viz kapitola Rozenblumův koncept). Podstatný vliv na rozvoj tohoto směru měla i skupina expertů *Forum European* v roce 1998.⁵³ Zákon se od předchozího pojetí zcela neodklání, když navazuje například na systém jednotného ovládání nebo na funkci zprávy o vztazích tak, jak tomu bylo v obchodním zákoníku z roku 1991. Zároveň ze zákona plyne, že stejně jako lze chápat korporaci jako soubor obligací, stejně tomu bude i u koncernových vztahů. Ty taktéž vychází ze souboru ekonomických a právních vztahů, které vznikají mezi jeho členy.⁵⁴

Zákon o obchodních korporacích definuje koncern jako podnikatelské seskupení, kdy „je jedna nebo více osob podrobených jednotnému řízení jinou osobou nebo osobami.“ Cílem zákona je zřejmě vytvoření pravidel pro fungování koncernu, jakožto legálního prostředku zasahování do chodu obchodních korporací jinými osobami než těmi, které stojí uvnitř organizačních složek těchto společností. O tom, jakým způsobem by mělo k takovému podrobení dojít, zákon nikterak nehovoří. Z obecných právních zásad lze usoudit, že například pohružka nebo lest nemohou založit legitimní formální podrobení, což může mít za důsledek i složitost dokazování existence koncernu.⁵⁵

Podstatným prvkem koncernu, který jej zároveň odlišuje od ostatních druhů podnikatelských seskupení, je v této definici rovněž zmíněné jednotné řízení. Krom

⁵¹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵² DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=2012>.

⁵³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 223, ISBN 978-80-7400-540-4.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ DOLEŽIL. in: LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2872. ISBN 978-80-7478-537-5.

toho mezi další typické znaky koncernu patří zejména jeho dlouhodobost, koncernová deklarace, specifické subjekty koncernových vztahů, rozhodující vliv v rámci koncernové politiky a případná specifika náhrady újmy v koncernu. Česká republika se navíc aktuální úpravou zařadila mezi státy, které uznávají existenci koncernového zájmu, a to přímo v zákoně. Rozdíl oproti předchozím dvěma typům podnikatelských seskupení pak nalézáme zejména v rozsahu řízení a v podmínkách pro exkulpací z odpovědnosti za škodu. Dle mého názoru je právě koncernově vstřícná oblast náhrady újmy tou nejpodstatnější motivací pro koncernové uspořádání.

V následujících kapitolách se budeme věnovat jednak teoretickým koncepcím koncernových uspořádání a s nimi spojeným otázkám a jednak i snahám o vytvoření právní úpravy koncernu na evropské úrovni.

4.2. Základní koncepce koncernového práva

4.2.1. Francouzské pojetí

Francouzský koncept stojící na rozsudku francouzského kasačního soudu z roku 1985 tvoří základ koncernové úpravy v mnoha státech včetně zákona o obchodních korporacích České republiky.⁵⁶ Vzhledem k jeho sepětí s českou právní úpravou mu budeme v celé této práci věnovat o něco větší pozornost. Tento koncept společně s německým pojetím tzv. *koncernrecht* tvoří dva pilíře kontinentální koncernové úpravy. Vzhledem ke zmiňované neexistenci ucelené evropské úpravy koncernového práva je na jednotlivých státech řešení otázky, ke kterému pojetí se ve vlastních zákonech přikloní, nebo zda přijdou s vlastním způsobem úpravy této oblasti.

Francouzské pojetí, někdy označované jako koncept *Rozenblum*⁵⁷ nebo *Rozenblumův koncept*, pojmenované podle rozsudku francouzského *Cour de Cassation* z roku 1985, jehož význam tkví především v jeho ojedinělé pokročilosti ve srovnání se soudní praxí ostatních členských států Evropské unie, často tvoří základní stavební kámen vnitrostátních úprav koncernového práva. Do jeho přijetí

⁵⁶ ČERNÁ, S. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 19. 2. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

⁵⁷ Cour de Cassation – Cass. crim 4. 2. 1985, JCP/E 1985, II, 14614, následované rozhodnutím Cour de Cassation – Cass. com. 12. 11. 1973, Bull. civ. IV Nr. 322.

ve Francii neexistoval ucelený pohled na problematiku podnikatelských seskupení, i když byly tyto otázky již dříve řešeny.⁵⁸

Původní francouzský model v sobě kloubí prvky obchodního práva s prvky práva trestního. Determinuje totiž dodržování obchodněprávních požadavků hrozbou trestněprávní sankce.⁵⁹ V koncernovém právu se tento jev projevuje zejména požadavkem francouzského obchodního zákoníku *Code de commerce* na upřednostnění zájmu korporace před zájmy jednotlivců pod hrozbou trestněprávní odpovědnosti za trestný čin zneužití majetku společnosti.⁶⁰ Právě rozsudek *Rezenblum* přinesl v této věci základní kostru celého konceptu. Francouzský kasační soud zde totiž stanovil vztah jednotlivých společností v koncernu a to tak, že *de facto* umožnil upřednostnění zájmu koncernu před zájmy dceřiné společnosti. Nevýhody, které dceřiné společnosti z členství v takovém seskupení vznikají, navíc nemusí být kompenzovány v krátkodobém horizontu. Druhým zásadním přínosem tohoto rozhodnutí je stanovení třech podmínek, za kterých je možno koncernové jednání řídicí osoby ospravedlnit a tím ji exkulovat z trestněprávní odpovědnosti. Prof. Černá je shrnuje takto:

- „Znevýhodněná společnost musí být součástí strukturálně pevné skupiny a nikoli jen náhodně a dočasně vytvořeného seskupení;
- Existence koherentní skupinové politiky, která zahrnuje hospodářské aktivity jednotlivých členských společností, koordinuje je a podporuje;
- Nevýhody musí být alespoň v delším horizontu (tedy i po několika letech) vyváženy výhodami, které přináší členství ve skupině.“⁶¹

Za hranou legality samozřejmě budou zásahy mimo podnikatelské seskupení, jež jsou spojeny společným, zejména koncernovým cílem nebo takové,

⁵⁸ ČERNÁ, S. K rozdílům mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 20. 2. 2021]. Dostupné na: [https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0)

document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0.
⁵⁹ TICHÝ, Luboš. Evropské koncernové právo – trnitá cesta. *Evropské právo* [Online]. 10/1999, s. 2. [cit. 20. 2. 2021]. Dostupné z: [https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhfpwk4c7geyf6427gi)

document.seam?documentId=nrptcojzhfpwk4c7geyf6427gi.
⁶⁰ PELIKÁN, R. *Právní subjektivita*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xi, str. 106. ISBN 978-80-7357-745-2.

⁶¹ ČERNÁ, S. K rozdílům mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na: [https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0)

kteře mohou ohrořovat existenci dceřině společnosti. Zásadní je i kompenzace nevýchod alespoň v dlouhodobém časovém úseku tak, aby byla dosařena rovnováha v seskupení. Lze tedy říci, že francouzské pojetí nahlíží na újmu, která vzniká v důsledku účasti v podnikatelském seskupení, jako na nutný důsledek této účasti. Tím pádem nelze požadovat po řídící osobě její okamžitě vyrovnání.

Jelikož jsou tato pravidla poměrně obecného charakteru, bude v praxi záležet na posouzení jednotlivých soudů, zdali daný znevýchodňující zásah v podnikatelském seskupení splňuje tyto podmínky. Právní úprava podnikatelských seskupení je navíc věcí jednotlivých států, a proto se může její propojitelnost s těmito třemi podmínkami v jednotlivých státech značně lišit. Lze předpokládat, že důkazní břemeno v případných právních sporech bude ležet obvykle na straně řídící osoby, která bude muset dokazovat splnění podmínek k exkulpacii, ať už z trestněprávní odpovědnosti nebo i klasické odpovědnosti za škodu. I proto bude pro řešení sporů zásadní dobře vedená dokumentace uvnitř podnikatelských seskupení.⁶²

Francouzská doktrína dále staví na ochraně menšinových společníků i věřitelů. Ochrana menšinových společníků tkví v zákazu zneužití postavení většinového společníka s možností využití speciálního typu žaloby, který je zákonem zřícen právě pro tyto případy. Ochranu věřitelům poskytuje žaloba na doplnění pasiv, díky které se za určitých podmínek mohou věřitelé domoci úhrady části či všech závazků dceřině společnosti společností mateřskou.⁶³

Tento přístup je v současné době hlavním východiskem používaným ve Velké Británii, Belgii, Nizozemsku, Švýcarsku a mimo další samozřejmě i ve Francii.⁶⁴

4.2.2. Německé pojetí

Druhé základní pojetí, ze kterého vychází některé vnitrostátní právní úpravy koncernového práva včetně té české do konce roku 2013, je pojetí německé. V němčině je označováno slovem „*koncernrecht*“. Původně vychází z německého akciového zákona „*Aktiengesetz*“ a bylo mimo jiné i základem pro původní návrh

⁶² ČERNÁ, S. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

níže zmiňované *Deváté směrnice* jakožto jednoho z pokusů komplexní právní úpravy koncernového práva na komunitární úrovni.

Hlavní myšlenkou a zároveň rozdílem od francouzského pojetí je východisko, že obchodní společnost, která je podřízenou osobou ve faktickém koncernu, mají i nadále řídit její vlastní orgány a ve vlastním zájmu. Z tohoto předpokladu plyne přednost zájmu jednotlivých členů seskupení před zájmy koncernu jakožto celku.⁶⁵ Lze tedy říci, že tento pohled absentuje pojmu zájem koncernu. Újma, která vzniká řízené osobě, musí být obvykle nahrazována v relativně krátkém časovém období, konkrétně do konce následujícího účetního období. Tento požadavek nalezneme i v úpravě obsažené v zákoně o obchodních korporacích, čímž tento zákon kombinuje prvky z obou klasických pojetí. § 71 odst. 2 stejnou podmínku vyrovnání újmy stanovuje v případech ovlivnění. Řídící osoba totiž podle těchto pravidel nesmí ovlivnit řízenou osobu tak, aby přijala rozhodnutí, které by pro ni bylo ve výsledku nevýhodné. Kdyby tak učinila, musí tuto nevýhodu nahradit, jak bylo uvedeno výše. Takové pojetí se proto označuje za koncepci, která tzv. neuznává zájem koncernu, a v německém zákoně je spojeno pouze s koncernem faktickým.

Německá úprava se vyznačuje dělením na smluvní a faktický koncern, kdy smluvním je takový koncern, k jehož vzniku došlo uzavřením smlouvy, a faktickým je koncern, který sice nebyl prohlášen smluvním ujednáním, avšak splňuje potřebné znaky stanovené zákonem. Stejného dělení užíval i český obchodní zákoník. Dále pak navíc rozlišuje mezi tzv. faktickým koncernem jednoduchým a kvalifikovaným. Rozdíl spočívá v možnosti odlišení jednotlivých pokynů řídicí osoby. Pro jednoduchý faktický koncern je typická možnost rozeznání každého jednoho pokynu, který byl v rámci seskupení uložen a s tím spojená povinnost k náhradě každé vzniklé újmy. Kvalifikovaný faktický koncern se vyznačuje nemožností identifikace jednotlivých pokynů. Podle judikatury německých soudů náhrada újmy v těchto případech musí přicházet v celkovém rozsahu, v jakém došlo u řízené osoby k úpadku. Řídící osoba tedy *de facto* přebírá ztrátu řízené osoby.⁶⁶

Pro koncern smluvní platí mnohdy odlišná pravidla. V tomto typu uspořádání totiž řídicí osoba může udělovat řízené osobě i pokyny pro ni nevýhodné, pokud z toho bude mít prospěch právě ona osoba řídicí nebo osoba s ní

⁶⁵ ČERNÁ, Stanislava. *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckova skripta. str. 33., ISBN 80-7179-245-4.

⁶⁶ Ibid.

tvořící koncern. Tuto rozdílnost přisuzují tomu, že ve smluvním koncernu se subjekty ocitají zcela z vlastní vůle a nelze jim tedy klást za vinu důsledky, se kterými mohly a měly být předem srozuměni. Smluvní koncern se navíc vyznačuje důraznou ochranou akcionářů, kteří byli v důsledku smluvního koncernu ochuzeni na hodnotě jejich akcií. Ta je realizována dvojitým způsobem. Akcionáři totiž mají právo být ve stejné pozici, jako kdyby koncernová smlouva nebyla vůbec uzavřena a také mají právo na prodej svých akcií řídicí osobě za cenu sjednanou ve smlouvě. Tím německý akciový zákon poskytuje ochranu akcionářům, kteří mají zájem ve společnosti setrvat, ale i těm, kteří z důvodu začlenění společnosti do koncernu nechtějí dále kooperovat s danou společností.

Zvláštností německého akciového zákona je i rozdělení koncernu na tzv. podřízený a nepodřízený. Typickým znakem podřízeného koncernu je závislost řízené osoby na osobě řídicí.⁶⁷ Německý akciový zákon navíc používá pojem začlenění jakožto nejpevnější typ propojení subjektů v koncernu.⁶⁸

V porovnání s francouzskou koncepcí je ta německá postavena na řadě speciálních norem, které poměrně kazuisticky dotváří pojetí celé problematiky. V důsledku toho došlo k tomu, že současná německá úprava koncernového práva dosahuje relativně rozsáhlého a komplikovaného systému.⁶⁹ Zajímavé však je, že německé zákony například neznají zvláštní ochranu věřitelů řízené osoby a ti si tak musí vystačit s “běžnými“ žalobami soukromého práva.

Na vzoru německého pojetí dnes stojí například právní úprava koncernového práva ve Slovinsku, v Chorvatsku, ale i v Brazílii.

I když se může na první pohled zdát, že německé a francouzské pojetí představují určité protiklady, ve skutečnosti mnohdy sledují stejné cíle, avšak podstatné odlišnosti nalezneme v jejich dosahování. Obě pojetí kladou důraz na ochranu před zneužíváním silného postavení se snahou o dosažení této ochrany obecnými prostředky soukromého práva.⁷⁰ Dle mého názoru je rozdíl patrný i v typicky německé organizační povaze pojetí koncernu. Je zde mnoho dělení

⁶⁷ EMMERICH, Volker; HABERSACK, Mathias. *Aktien- und GmbH-Konzernrecht*. 8. vyd. München: C. H. Beck, 2016, str. 76. ISBN 978-3-406-71953-0.

⁶⁸ ČERNÁ, Stanislava. *Konzernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckova skripta. str. 47. ISBN 80-7179-245-4.

⁶⁹ ČERNÁ, S. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

⁷⁰ Ibid.

a mnoho druhů koncernu, díky kterým by neměly nastávat sporné případy, ve kterých nebude jasno, kam daný koncern zařadit.

4.3. Komunitární úprava koncernového práva

4.3.1. Pozadí evropského koncernového práva

Ačkoli je koncernové právo podstatnou oblastí moderního obchodního práva, jeho ucelenou právní úpravu na komunitární úrovni bychom hledali marně. Nelze však tvrdit, že snahy o vytvoření společných pravidel neexistovaly. Důvodem, proč žádná ucelená právní úprava neexistuje, je především složitost hledání kompromisu mezi různými pojetími koncernového práva, která jsou v Evropě rozšířená. Z toho plynou i slábnoucí snahy o jejich sjednocení.⁷¹ První snahy evropských rozměrů o vytvoření ucelené úpravy koncernového práva na nadnárodní úrovni vyvrcholily již v 70. letech 20. století ve dvou podobách, a to předběžným návrhem Komise *Deváté směrnice* a návrhem *nařízení o Evropské společnosti*.⁷² Byly determinovány zejména řešením otázek přeshraničního zakládání dceřiných společností, které se v té době významně začaly rozmáhat s vývojem mezinárodního obchodu nejen na evropské úrovni.⁷³

V komunitárním právu nalezneme relativně vysoké množství dílčích koncernových ustanovení obsažených v evropských normách. Ty nalézáme nejen v normách primárního a sekundárního evropského práva, ale zejména i ve formě různorodých návrhů, iniciativ i studií.⁷⁴ Koncernové právo se na evropské úrovni tedy vyznačuje vysokou mírou roztržštěnosti v různorodých právních normách. Nejedná se mnohdy o normy primárně koncernové, nýbrž často koncernová pravidla vyplývají z otázek s koncernovým právem spojených.⁷⁵ Někteří autoři navíc již považují přijetí komplexní společně komunitární úpravy koncernového práva za vysoce nepravděpodobné, ba dokonce i za nemožné.⁷⁶

⁷¹ PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, 2006. s. 170. ISBN 8073571498.

⁷² Předběžný návrh Deváté směrnice Rady o koordinaci koncernového práva [Draft Proposal for a Ninth Council Directive pursuant to Article 54 (3) (g) of the EEC Treaty relating to links between undertakings and in particular on groups]. a Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001., o statutu evropské společnosti.

⁷³ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). str. 80., ISBN 978-80-903786-3-6.

⁷⁴ Ibid. s. 82.

⁷⁵ Ibid. s. 80.

⁷⁶ Ibid. s. 89.

I přes výše uvedené lze v evropských pramenech koncernového práva vyzorovat určité společné znaky, které jednotlivá koncernová ustanovení zavádí, a která se tato oblast snaží respektovat. Bezesporu lze říci, že komunitární právo s koncerny takřkajíc počítá a bere je jako nedílnou součást některých obchodních styků. Jejich úpravě se pak věnuje téměř výhradně ve spojení s jinými právními otázkami. Vyznačuje se taktéž poměrně vysokou mírou volnosti, kterou tato oblast přisuzuje vnitrostátním úpravám, přičemž samotné evropské koncernové právo stojí zejména na různých omezeních a pobídkách.⁷⁷

Nejčastějším zdrojem úpravy koncernového práva na evropské úrovni jsou bezesporu směrnice. Kompletní charakteristika pramenů koncernových ustanovení je z hlediska této práce nemožná. Kromě návrhu *Deváté směrnice* a návrhu nařízení *o Evropské společnosti*, které lze považovat za ty nejpůvodnější a nejkompexnější, a kterým z tohoto důvodu níže věnuji samostatné podkapitoly, se jedná například o tyto: *Druhá, Třetí, Čtvrtá, Šestá, Sedmá, Osmá, Desátá a Dvanáctá směrnice*. Dále jsou jimi i *Směrnice o nabídkách převzetí, Směrnice o transparentnosti, Směrnice o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností* a další.⁷⁸

4.3.2. Devátá směrnice

Návrh Deváté směrnice předložila Komise již v sedmdesátých letech 20. stol. Stavěl na německém pojetí koncernového práva, obsaženém v německém akciovém zákoníku. Jejím cílem bylo zvýšení ochrany menšinových společníků, věřitelů i zaměstnanců společností a dále pak zvýšení transparentnosti koncernu.⁷⁹

První předběžný návrh z let 1974 a 1975 obsahoval ve své první části obecná ustanovení, zatímco část druhá upravovala samotné koncernové vztahy. Podle tohoto návrhu nebylo důležité, jakým způsobem byla stanovena existence koncernu, což bylo pro německý pohled na koncern atypické. Podstatná byla pouze existence jednotného řízení.⁸⁰ I přesto za určitých podmínek tento návrh rozlišoval mezi faktickým a smluvním koncernem. První část návrhu Deváté směrnice obsahovala definice koncernových subjektů, domněnky ovládnání, oznamovací povinnost účastníků na základním kapitálu a mimo jiné i právní následky vztahů

⁷⁷ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). str. 108., ISBN 978-80-903786-3-6.

⁷⁸ Ibid. s. 93-108.

⁷⁹ Ibid. s. 81.

⁸⁰ Ibid. s. 82.

ovládání. Druhá část návrhu Deváté směrnice obsahovala zejména úpravu povinnosti ovládané společnosti k vypracování nezávislé zprávy, úpravu ovládací smlouvy nebo i úpravu ochranných mechanismů, které měly působit již v důsledku samotné existence koncernu. Fakultativně pak návrh dával možnost státům, aby přijaly ustanovení týkající se tzv. organického koncernu, který *de facto* nastával při absenci ovládací smlouvy.⁸¹ Zajímavé je, že tento návrh ponechával státům možnost přijetí přísnějších koncernových pravidel. Z tohoto pohledu mám za to, že se mělo jednat o jakási minimální pravidla, která mohla být dále vyostřována na vnitrostátní úrovni.

Výše uvedené uspořádání koncernových vztahů zcela neodpovídalo tehdejší většinové ideologii, což mělo roku 1984 za následek přepracování návrhu Deváté směrnice tak, aby více odpovídal německému pohledu na koncern. To však neznamená, že se zcela odlišoval od návrhu prvního. Z toho přepracovaný návrh přejal například pravidla o oznamovací povinnosti. Cílem bylo německou ideu rozšířit a eliminovat některé její nedostatky.⁸² Koncern byl v novém návrhu důsledně rozdělen na koncern smluvní a koncern faktický a to obdobně, jak ho rozděloval i ve své době účinný český obchodní zákoník. Smluvní koncern byl založen na uzavření ovládací smlouvy, jejímž důsledkem byla možnost ovládajícího udělovat závazné pokyny přímo statutárnímu orgánu ovládaného. Faktický koncern v přepracovaném návrhu Deváté směrnice podstatně navazoval na německou úpravu, a jak zjistíme níže, vykazoval určité podstatné podobnosti i se současnou českou právní úpravou. Hlavním nástrojem ochrany zde byla zpráva za každé účetní období, která měla obsahovat popis vztahů v daném koncernu. Kromě těchto dvou klasických typů koncernů návrh předpokládal i možnost jednostranného prohlášení existence koncernu akcionářem, který přímo, či nepřímo disponoval alespoň 90 % na základním kapitálu.⁸³ Zajímavostí přepracovaného návrhu byla i úprava horizontálního koncernu. Jednalo se o smluvní uspořádání v důsledku schválení valnými hromadami dotčených společností. Ani toto uspořádání však nepřineslo uspokojení všech stran, kdy nesouhlas projevila především Velká Británie, Francie a Itálie. Vytýkána byla zejména ochrana

⁸¹ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). str. 84., ISBN 978-80-903786-3-6.

⁸² Ibid. s. 82.

⁸³ Ibid. s. 85.

zaměstnanců dceřiné společnosti, fakt vztažení pravidel pouze na akciové společnosti, ale i další nedostatky.⁸⁴

Během 80. let tedy došlo k upuštění od tohoto projektu z důvodu přesvědčení členských států o tom, že společná úprava koncernového práva není zcela potřebná.⁸⁵ Nutno také dodat, že úprava deváté směrnice vždy směřovala pouze na situace, kdy je řízenou osobou akciová společnost. Právě zmiňovaná rozdílnost názorů na ideální fungování koncernového práva zřejmě nikdy nedovolí kompletní přijetí této směrnice. Pravděpodobnější jsou pouze částečné a dílčí úpravy koncernového práva na evropské úrovni. I přes to má tento návrh svou důležitost, kterou lze spatřovat v jeho práci s metodami koncernového uspořádání, které mohou hrát roli při tvorbě legislativních pravidel jednotlivých států.⁸⁶

4.3.3. Societas Europa

Po iniciativě k Deváté směrnici začali paralelně s ní vznikat i další návrhy na úpravu koncernových vztahů na komunitární úrovni. Jednou z nich byl i tentokrát další neúspěšný návrh nařízení o Evropské společnosti, který se však jako celek nesoustředil pouze na otázky koncernového práva. Ty řešil pouze sedmý článek tohoto nařízení.

Cílem nařízení o Evropské společnosti bylo dosáhnout nadnárodní kodifikace nezávislé na vnitrostátních právních úpravách, avšak nikoli kodifikace komplexní. Mělo se jednat o úpravu, která bude mít spíše fragmentální povahu, přičemž konkrétní otázky koncernového práva ponechá na vnitrostátních právních rádech.⁸⁷ Podobně, jako tomu bylo u návrhu Deváté směrnice, i schvalování nařízení o Evropské společnosti probíhalo v několika fázích. Prvotní návrh pochází již z roku 1970, přičemž o pět let později došlo k jeho významnému upravení.

Hlavní myšlenkou byla existence koncernu v důsledku jednotného řízení. Dalšími podstatnými myšlenkami tohoto návrhu byla například úprava výhradně těch koncernových vztahů, ve kterých je ovládací osobou Evropská společnost.⁸⁸

⁸⁴ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). str. 89., ISBN 978-80-903786-3-6.

⁸⁵ HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPAEUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue* [Online]. 2/2016, s. 58. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7gjpngxzvha>.

⁸⁶ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). str. 88., ISBN 978-80-903786-3-6.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid. s. 89.

Z tohoto důvodu spatřuji význam těchto ustanovení výrazně závislý na hojnosti faktického využití Evropské společnosti jakožto právní formy podnikatelského subjektu. V roce 1989 byl Komisi předložen nový, o koncernová ustanovení výrazně redukováný návrh tohoto nařízení. Jeho význam tkvěl zejména v kolizním ustanovení, které stanovovalo, že právní poměry vzniklé z ochrany menšinových akcionářů a třetích osob se řídí právem státu, ve kterém má ovládaná osoba, kterou je Evropská společnost, sídlo. Sídlo ovládající společnosti by tak nemělo pro její právní postavení relevantní význam.⁸⁹ V tomto pravidlu spatřuji zjevný ochranný nástroj směřující k ochraně ovládané osoby. K dalšímu přepracování návrhu pak došlo v roce 1991. Ten již však s výjimkou několika málo ustanovení koncernové právo neřešil a mnoho novot nepřinesl. Problémy Evropské společnosti spočívaly v obavách členských států z upřednostňování této formy akciové společnosti před vnitrostátními formami akciových společností a z nejasnosti některých obchodněprávních otázek, mimo jiné i otázek koncernového práva.

Nutno dodat, že v určité upravené formě nakonec došlo k přijetí tohoto nařízení v roce 2001.⁹⁰ Nařízení Rady (ES) o statutu evropské společnosti se vyznačuje upuštěním od snah o sjednocení této problematiky, přičemž jeho cílem bylo ponechání koncernové úpravy na jednotlivých státech při stanovení specifických, avšak nezávazných pravidel pro koncerny Evropských společností. Obsahuje například kolizní pravidlo obdobné tomu ze druhého návrhu nařízení o Evropské společnosti nebo stanovuje pravidlo, ze kterého plyne existence koncernu jako podmínka vzniku Evropské společnosti.⁹¹ V návaznosti na toto nařízení došlo v roce 2004 v České republice k přijetí zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti, který upravuje právní poměry Evropské společnosti, pokud nejsou upraveny tímto nařízením.⁹² Lze tedy říci, že pro oblast koncernového práva se jedná spíše o podpůrný pramen. Z tohoto důvodu a vzhledem ke stanoveným cílům této práce nepovažuji za relevantní mu věnovat vyšší pozornost.

⁸⁹ ČECH, Petr. Nařízení o evropské společnosti účinné. *Právní zpravodaj*. [Online]. 5. 11. 2004., [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa6s7geyv6427he&groupIndex=2&rowIndex=0>.

⁹⁰ Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001., o statutu Evropské společnosti.

⁹¹ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). str. 92., ISBN 978-80-903786-3-6.

⁹² Zákon č. 627/2004 Sb., Zákon o evropské společnosti.

4.4. Doktrína *piercing the corporate veil* v koncernovém právu

Prolomení majetkové samostatnosti právnické osoby označované jako doktrína *piercing the corporate veil*, představuje ochranu věřitelů a zároveň legální předpoklad odpovědnosti společníků za určité závazky společnosti. Díky této doktríně mají věřitelé za určitých podmínek možnost vyžadovat plnění závazků společnosti po jejích orgánech a nemusí se tedy domáhat závazků po společnosti jako takové. Vzhledem ke své povaze je toto pravidlo jednou ze stěžejních otázek koncernového práva, které je typické přenesenou odpovědností za vznik újmy na základě pokynů v koncernu.

Pro otázky doktríny *piercing the corporate veil* v koncernovém právu je jedním z prvních aktů, který tuto problematiku upravuje, rozhodnutí německého spolkového soudu známé jako rozsudek *Autokran* ze dne 16. 9. roku 1985. V této věci shledal soud společníka řídicí osoby odpovědného za nesolventnost řízené osoby po skončení existence faktického koncernu.⁹³ Odborníci pak uvádějí, že všeobecně lze říci, že s mírou závislosti chování řízené osoby na pokynech řídicí osoby rostou možnosti využití *piercing the corporate veil*.⁹⁴

V zákoně o obchodních korporacích využívá této doktríny ustanovení § 71 odst. 3., které přenáší odpovědnost za vzniklou újmu ovlivněné osoby na osobu vlivnou. Ovlivnění je zde však jediným druhem podnikatelského seskupení, pro které je toto pravidlo použito. V případě koncernu zákon spíše modifikuje pravidla sanace újmy tak, že odpovědnost za své závazky nese řízená osoba, avšak řídicí osoba je povinna tuto újmu vyrovnávat. Není ale povinna ručit neuspokojeným věřitelům řízené osoby.⁹⁵

V koncernovém právu je tedy využití průlomu majetkové samostatnosti důležitou a do značné míry i specifickou součástí. Dle mého názoru je uplatnění této doktríny v koncernovém právu neopomenutelným institutem. V podnikatelských seskupeních totiž nepřechází odpovědnost za újmu ze

⁹³ Rozsudek německého spolkového soudu II ZR 275/84, GmbHR, 1986.

⁹⁴ LOKAJÍČEK, Jan. Doktrína Piercing of the Corporate Veil neboli prolomení majetkové samostatnosti právnické osoby a její možnosti v českém obchodním právu. *Právní rozhledy* [Online]. 12/2011. s. 425. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgfpxa4s7gezf6427gqzdk&groupIndex=7&rowIndex=0>.

⁹⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 223, ISBN 978-80-7400-540-4.

společnosti na její vlastní orgány, nýbrž přechází na orgány potažmo na společnost jinou. Bylo by totiž zjevně nespravedlivé požadovat náhradu vzniklých škod po společnosti, která sice svým jednáním tyto škody způsobila, avšak o tomto svém jednání nemohla fakticky a dobrovolně rozhodovat. Jinak by tomu dle mého názoru mohlo být za určitých podmínek tam, kde je předpokládána existence smluvních koncernů. Ty totiž vznikají na základě svobodného rozhodnutí řízené osoby být ovládána a v tomto svobodném rozhodnutí proto spatřuji i určitou vyšší míru odpovědnosti za okolnosti, které účast v koncernu může přinést.

5. Koncern podle zákona o obchodních korporacích

5.1. Řízená a řídicí osoba

Existence subjektů způsobilých vystupovat v koncernovém vztahu je společně s faktickým vztahem mezi nimi základní podmínkou pro existenci koncernu. Tyto subjekty označuje zákon jako osobu řídicí a osobu řízenou, přičemž na obou z těchto pozic může být zároveň několik osob. V praxi tedy mohou vznikat i situace, kdy osobami řídicími je hned několik subjektů, které řídí několik subjektů v pozici osob řízených. Tyto situace je nutno odlišit od případů, kdy je v rámci podnikatelského seskupení zúčastněna jen část osob, které splňují podmínky koncernu, zatímco jiná část má povahu ovládnutí, nebo i od jiných variant uspořádání vztahů v podnikatelských seskupeních.⁹⁶ V takových případech bude nutné důsledné odlišení těchto subjektů.

Na rozdíl od úpravy ovlivnění a ovládnutí, u koncernu zákon výslovně nestanovuje, že osobou řízenou může být pouze obchodní korporace. Například Doc. Havel se však domnívá, že ačkoli tak zákon nikterak nestanovuje, lze předpokládat, že tato podmínka platí bezesporu i pro koncern.⁹⁷ Stejně tak uvádí, že řídicí osobou může být takřka kdokoli, kdo je způsobilý splnit podmínku jednotného řízení. Může se tedy například jednat o fyzickou osobu, podnikající právnickou osobu, stát, veřejnoprávní korporaci atp.⁹⁸ Podstatný tedy není statut daného subjektu, nýbrž jeho faktické jednání. Terminologické specifikum koncernu nalezneme v § 80 ZOK, který označuje závody řízené i řídicí osoby za tzv. koncernové závody. Toto ustanovení je však spíše technické povahy a je tedy jasné, že i na něj budou dopadat ustanovení týkající se koncernů včetně § 79 odst. 3 ZOK o koncernové deklaraci (viz níže).⁹⁹

Pro koncern je dále typická účast non-subjektů a zahraničních osob.¹⁰⁰ Typickými non-subjekty vystupujícími v koncernových vztazích mohou být společníci a jiní členové orgánů společností. Účast zahraničních osob

⁹⁶ ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 17. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5351>.

⁹⁷ HAVEL. in: ŠTENGLLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 223, ISBN 978-80-7400-540-4.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid. s. 226.

¹⁰⁰ Ibid. s. 223.

v koncernových vztazích je dle mého názoru součástí povahy koncernu, který nalézá využití u velkých nadnárodních korporací. Jejich účast ve vztazích podnikatelských seskupení navíc potvrzuje i rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci *Impacto Azul*. Podle tohoto rozhodnutí je pro posuzování vztahů přeshraničních podnikatelských seskupení závazná právní úprava státu ovlivněné osoby.¹⁰¹ Tím, že toto rozhodnutí stanovuje pravidlo pro případ rozdílného sídla dvou subjektů jednoho koncernu *de facto* deklaruje, že takové situace nastávají.

Pro koncern je typické, že vztah osoby řídící a řízené vykazuje dlouhodobý charakter a propojení mezi jeho stranami zasahuje do všech, nebo alespoň většiny oblastí obchodních složek. Po formální stránce subjekty sice nepřichází o právní osobnost, jejich faktická možnost samostatně rozhodovat je však značně omezená.¹⁰² Řízený subjekt tak nerozhoduje o řadě důležitých obchodních otázek ve vlastním zájmu, nýbrž v zájmu celého koncernu a to tak, jak mu ukládá řídící osoba. Nutno však poznamenat, že jak uvedl Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 1. 2012 „*jednání ovládané osoby nelze přičítat osobě ovládající*.“¹⁰³ (Soud zde sice judikoval případ ovládané osoby, nicméně z textu rozsudku plyne jasné přidružení dosažených závěrů i pro případy koncernu) Z toho plyne určitá právní nejistota, jelikož sice nelze přičítat jednání ovládané (řízené) osoby osobě ovládající (řídící), nýbrž osoba ovládající je do jisté míry odpovědná za nevýhody plynoucí ovládané osobě z realizace pokynů, které jí byly uděleny. Jedná se o odpovědnost dlouhodobého charakteru a k jejímu nahrazení by mělo docházet v rámci celého seskupení a nikoli pouze od ovládající osoby. Ačkoli tedy ovládaná osoba odpovídá za své jednání a této odpovědnosti se nemůže zbavit odkazem na účast v podnikatelském seskupení, zákon jí poskytuje určitý druh právní záruky. Konec konců, jak uvádí prof. Černá, „*jednota koncernu je ekonomická, zájmová, nikoli právní*“.¹⁰⁴ S tím nezbyvá než souhlasit, jelikož i zákon o obchodních korporacích jako jednu z nejvýznamnějších složek koncernu předpokládá jednotnou politiku, která směřuje k plnění především ekonomických cílů. Naopak právní osobnost koncernové seskupení nemá a všechny zúčastněné subjekty tak nadále vystupují navenek zvlášť.

¹⁰¹ Rozhodnutí SDEU ze dne 23. 4. 2012, ve věci C-186/12.

¹⁰² LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.158. ISBN 978-80-7400-475-9.

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3661/2010.

¹⁰⁴ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

Nutno také dodat, že zákon zakládá předpoklad vztažení ustanovení o ovládání i na vztahy v koncernu. Předpokládá totiž, že každá osoba řídící je zároveň osobou ovládající a každá osoba řízená je zároveň osobou ovládanou.

5.2. Jednotné řízení

Jednotné řízení je *sine qua non* podmínkou existence koncernu a zároveň legální způsob podrobení si obchodní korporace. Bez jeho existence v daném podnikatelském seskupení můžeme hovořit pouze o ovlivnění nebo ovládání. V praxi je tedy třeba sledovat, zdali daný pokyn splňuje znaky jednotného řízení, nebo zdali se jedná pouze o prostý zásah.

Zákon o obchodních korporacích na rozdíl od obchodního zákoníku účinného do konce roku 2013 definuje jednotné řízení v § 79 odst. 2 jako „*vliv řídící osoby na činnost řízené osoby sledující za účelem dlouhodobého prosazování koncernových zájmů v rámci jednotné politiky koncernu koordinaci a koncepční řízení alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu.*“¹⁰⁵ Touto definicí zákon přijímá volnější podmínku jednotného řízení, než která byla v rámci německého pojetí přijímána za směrodatnou i v České republice před jeho přijetím. Vyžadována je pouze koordinace a koncepční řízení směřující vůči alespoň jedné z významných složek obchodního chování řízené osoby. Není již zapotřebí, aby došlo k ovlivnění podnikatelské činnosti členů koncernu v důsledku koordinace jednoho konkrétního segmentu činnosti koncernu, jak tomu bylo dříve.¹⁰⁶

Ve výše uvedené definici zákon přináší hned několik pojmových znaků jednotného řízení. Prvním ze znaků je dlouhodobost, jejíž hranici však lze jen těžko přesně určit. Domnívám se, že za dlouhodobé řízení lze označovat jen takové, které se opakuje ať už s menšími, či většími časovými rozestupy a zároveň skrze jednotlivé pokyny řeší alespoň jednu otázku opakovaně. Dlouhodobost dále předpokládá sledování určitého strategického cíle. Posouzení prvku dlouhodobosti však bude zapotřebí vždy *ad hoc*, jelikož samotná délka vlivu neindikuje existenci sledování strategického plánu.¹⁰⁷ Prvek dlouhodobosti plyne i z ustanovení § 72

¹⁰⁵ § 79 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹⁰⁶ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁰⁷ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 224, ISBN 978-80-7400-540-4.

ZOK, které je pro koncern zásadní. Předpokládá totiž nahrazení újmy v přiměřené době, nikoli tedy do konce účetního období, ve kterém újma vznikla, jako je tomu v případech ovlivnění.

Dalším podstatným znakem jednotného řízení stanoveným v zákoně je existence a prosazování koncernového zájmu. Ten se nemusí vždy shodovat se zájmy jednotlivých členů koncernu, proto je jeho prosazování důležitým znakem, který nám může pomáhat koncern snadněji identifikovat. Jako způsob k dosažení uspokojení koncernového zájmu slouží další ve zmiňovaném ustanovení deklarovaný nástroj, kterým je jednotná politika prosazovaná skrze koordinaci a koncepční řízení. Zákon tedy definuje čeho, jakým způsobem a jakými nástroji by měl koncern dosahovat.

K existenci a praktickému využití jednotného řízení si řídící osoba musí vytvořit ovládající pozici, která spočívá v možnosti přímého, či nepřímého uplatnění rozhodujícího, nikoli jednorázového vlivu.¹⁰⁸ Zákon nikterak nespécifikuje způsob, jakým by mělo být jednotné řízení prosazováno a na základě jakého titulu má řídící osoba pravomoc udělovat řízené osobě pokyny. Není tedy důležité, zdali je jednotné řízení důsledkem uzavření smlouvy či jiného právního jednání. Posloupnost je zde spíše opačná. Vznik či existence koncernu nezakládá oprávnění řídící osoby k jednotnému řízení, nýbrž fakt jednotného řízení *de facto* zakládá existenci koncernu. V praxi může být faktickým zmocněním k jednotnému řízení aprobovaným zákonem například ovládnutí hlasovacích práv, jednání ve shodě, zařazení dceřiné společnosti do koncernu, smlouva atp.¹⁰⁹

Jak uvádí prof. Černá, cílem jednotného řízení je „*koordinace alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci koncernu.*“¹¹⁰ Z výše uvedeného plyne, že jednotné řízení je cíleným jednáním řídící osoby. Toto jednání zároveň vede k vytvoření jednotně řízeného ekonomického celku. Pokud tedy tuto ekonomickou spjatost jednotlivých členů koncernu bereme jako základ koncernu, je to právě jednotné řízení, které tento obchodní komplex vytváří.¹¹¹

V následujících podkapitolách se budeme postupně věnovat třem již zmiňovaným hlavním prvkům jednotného řízení tak, jak je stanovuje § 72 odst. 2. Jedná se o jednotnou politiku, koncernový zájem a koncepční řízení

¹⁰⁸ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁰⁹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 224, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

a koordinaci. Ačkoli tak autoři odborných publikací příliš nečinní, z mého pohledu lze nahlížet na jednotné řízení jako na pojem do jisté míry nadřazený zmiňovaným pojmům. Spatřuji zde totiž jakousi podmínku jejich existence pro reálné označení daného jednání za jednotné řízení.

5.3. Jednotná politika

Pokud jsme si výše popsali fungování jednotného řízení, nutně nám vzniká otázka – Jak poznáme, že je daný pokyn řídicí osoby pouze projevem ovládnutí, nebo že se již jedná o jednotné řízení, které je podmínkou vzniku koncernu? Dlouhodobost pokynů a jejich opakování je sice zjevnou známkou jednotného řízení, nicméně mohou nastat i situace, kdy opakující se pokyny nemusí nutně znamenat existenci jednotného řízení. Lze tedy říci, že jednotné řízení bez znaku dlouhodobosti existovat nemůže, zatímco opačná posloupnost možná je. Pokyny, které na sebe nikterak nenavazují a ani nesledují společný cíl, ale pouze nahodile a na sobě nezávisle ovlivňují chování podřízeného subjektu totiž postrádají podstatný znak, bez kterého se nemůže jednat o koncern.¹¹² To však dle mého názoru neznamena, že v koncernu nemůže k takovým nahodilým pokynům docházet. Nejsou však důvodem k předpokládání jednotného řízení. Aby totiž tyto pokyny společně vykazovaly znaky jednotného řízení, musí sledovat cíl, který § 79 ZOK odst. 2 nazývá jednotnou politikou.

Zákon předpokládá určitou míru koherence jednotlivých řídicích pokynů, které ve výsledku tvoří koordinovanou politiku. Tato koordinovanost spočívá ve vědomém a cíleném chování řídicí osoby, k dosažení předem známého cíle skrze jednotlivé kroky. Z § 79 odst. 2 ZOK navíc plyne, že k naplnění jednotné politiky postačuje koordinace alespoň jedné materiálně významné složky podnikání řízené osoby. Není tedy zapotřebí, aby jednotná politika směřovala vůči celkovému obchodnímu chování řízené osoby. Není dokonce podstatný ani ekonomický význam dané složky podnikání řídicí osoby. Stěžejní je význam pro fungování koncernu jako celku.¹¹³

To, jakými nástroji bude jednotná politika realizována, zákon nikterak nestanovuje. Je však zřejmé, že vzhledem ke komplexnosti koncernových vztahů

¹¹² HAVEL. in: ŠTENGLŮVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 224, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹¹³ Ibid.

bude možné využívat nástroje nejen právní, ale například i ekonomické, politické a společenské.¹¹⁴

Cílem jednotné politiky je uspokojení koncernového zájmů (viz níže). To znamená, že obsah jednotné politiky nesleduje cíle členů koncernu, nýbrž koncernu jako takového. Nelze ji ztotožňovat s pojmem jednotného řízení. I když jsou si tyto dva pojmy velice blízké, nutno říci, že jednotná politika je pojem značně užší. Domnívám se, že se jedná o pojem popisující určitý homogenní směr typický pro koncernové uspořádání, zatímco jednotným řízením je komplexní soubor několika podmínek jednání v koncernu.

Z hlediska právní praxe mohou nastat situace, kdy je potřeba existenci jednotné politiky dokazovat. I proto lze doporučit schválení strategie jednotné politiky vrcholnými orgány společností ve formě dokumentu. Zápis z jednání těchto orgánů může posloužit jako jasný důkaz existence jednotné politiky a za splnění dalších podmínek i celého koncernu.¹¹⁵ Francouzské soudy již dokonce dospěly k závěru, že chybějící důkaz existence jednotné politiky může znamenat neuznání existence koncernu a tím pádem ztrátu zákonné ochrany řízené osoby i jiných výsad.¹¹⁶

5.4. Koncernový zájem

Ačkoli český právní řád pojmu koncernového zájmu nevěnuje vlastní definiční ustanovení, jeho použití nalezneme v § 79 odst. 2 ZOK, kde jej zákon vymezuje jako cíl jednotného řízení. Ve znění zákona o obchodních korporacích účinném od 1. 1. 2021 nově nalezneme formulaci zájmu koncernu i v ustanovení § 72 odst. 1, kde bylo dříve použito slovní spojení „v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby se kterou tvoří řídicí osoba koncern“¹¹⁷. Tato dikce se však zdála být poněkud nešikovná, a tak došlo k jejímu přeformulování. Stejně tomu je i u ustanovení § 81 odst. 1, kde došlo terminologickému posunu z původní formulace na nově zakotvený zájem koncernu. Toto ustanovení se týká udělování pokynů řídicí

¹¹⁴ ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 14-18. [cit. 2020-09-30]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5351>.

¹¹⁵ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹¹⁶ Převzatá citace. Černá, Stanislava - *Boursier, M.-E.* Le fait justificatif de groupe dans l'abus de biens sociaux: entre efficacité et clandestinité. *Revue des Sociétés*, 2005, č. 2, s. 282 a násl.

¹¹⁷ § 79 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Ve znění účinném do roku 2021.

osobou, týkajících se obchodního vedení řízené společnosti. Je zde tedy zřejmá snaha zákonodárce o ucelení a zároveň zjednodušení terminologie.

Koncernový zájem je důležitý zejména proto, jelikož je určitým znakem soudržnosti koncernu.¹¹⁸ Jak již bylo zmíněno, koncern nemá vlastní právní osobnost a ani nemůže vystupovat na venek jako jedna osoba. Jeho sepětí je čistě ekonomické a zájmové. Jak tomu v podnikání obvykle bývá, cílem téměř všech subjektů je ekonomický prospěch. Stejně tak i k vytvoření koncernu vede jeho subjekty ekonomický prospěch. Dle mého názoru je právě tento ekonomický prospěch hlavní složkou koncernového zájmu jako takového. Nelze však opomíjet i sociální či psychologické výsady, které může členství v koncernu přinášet. Myslím, že je možné koncernový zájem označit jako cíl, kterého nemohou jednotlivé společnosti dosáhnout samostatně, a tak se za cenu určitých ztrát, které členství v koncernu přináší, sdružují v útvech, které jsou dohromady schopné tyto cíle plnit.

Ačkoli tedy zákon nestanovuje, co přesně je koncernovým zájmem, rozhodně ho nelze ztotožňovat se zájmem řídicí nebo řízené osoby. Nelze ani dospět k závěru, že by se jednalo o prosté seskupení zájmů členů koncernu, jelikož ty se nemusí shodovat, ba dokonce si mohou i protirečít.¹¹⁹ Koncernový zájem lze přidružovat k důvodům vzniku koncernu jako takového. Tím je obvykle větší hospodářská stabilita, konkurenceschopnost, rozložení rizik atd.¹²⁰ Jak jsem již nastínil výše, koncernový zájem nemusí zasahovat pouze ekonomickou sféru společností, nýbrž dílčí motivací mohou být i výhody sociální. Je však jasné, že ty mají spíše podpůrnou povahu.

Stejně jako je tomu u ostatních složek jednotného řízení, i koncernový zájem musí být prosazován dlouhodobě tak, aby byl způsobilý plnit svou roli v jednotném řízení.

5.5. Koordinace a koncepční řízení

Pokud je uspokojení koncernového zájmu základním smyslem existence koncernu a tím pádem i jednotného řízení a je-li jednotná politika dlouhodobou strategií, jak uspokojit tento zájem, lze koncepční řízení a koordinaci považovat za

¹¹⁸ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

určitý nástroj, jak těchto cílů dosáhnout. Prof. Černá označuje koordinaci alespoň jedné z významných složek činnosti v rámci podnikání koncernu za cíl jednotného řízení.¹²¹ S tímto názorem se však zcela neztotožňuji, jelikož za cíl jednotného řízení považuji, jak jsem již naznačil výše, uspokojení koncernového zájmu. Na koordinaci a koncepční řízení nahlížím spíše jako na prostředek, kterým se řídicí osoba snaží dosáhnout naplnění koncernového zájmu. Propojení všech těchto pojmů je však zřejmé a v mnohém se bezesporu vzájemně překrývají.

K realizaci koncepčního řízení a koordinace může řídicí osoba využít jakékoli konkrétní nástroje. Ty však nesmí mít nelegální charakter. V praxi se bude jednat například o přijetí neformálních kodexů atp.

Zákon spojuje pojmy koordinace a koncepčního řízení s pojmem významné složky nebo činnosti. Proto pokládám za důležité alespoň rámcové osvětlení i tohoto pojmu. Zákon o obchodních korporacích v tomto smyslu navazuje na německé pojetí, kdy k naplnění znaku jednotného řízení postačuje koordinace nebo koncepční řízení nejméně jedné významné složky. Takto významnou složkou nemusí být pouze financování, jak by se mohlo na první pohled jevit, nýbrž může se jednat i o řízení marketingu, investicí atp. Značný význam mohou mít i nástroje personální v podobě personálního propojení subjektů koncernu atp.¹²²

5.6. Koncernová deklaráce

Ačkoli materiální podmínky vzniku koncernu popsané výše nikterak nezávisí na právním jednání osob zúčastněných v koncernu, ale spíše na jejich faktickém chování, zákon o obchodních korporacích v ustanovení § 79 odst. 3 vyžaduje stvrzení existence koncernu i skrze určité formální jednání. Podle tohoto ustanovení jsou všichni členové koncernu povinni uveřejnit existenci koncernu na svých internetových stránkách, a to bez zbytečného odkladu. Určitou výjimku lze spatřovat v nemožnosti vztahovat povinnost uveřejnění na osobu se zahraničním korporacním statutem.¹²³ Nelze však říci, že koncern fakticky vzniká až jeho deklarováním. Koncern vzniká v důsledku jednotného řízení. S koncernovou deklarácí “pouze“ nabývá právního postavení koncernu.

¹²¹ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹²² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 449, ISBN 9788073804510.

¹²³ ČÍŽEK, Vladimír. ZOK zliberalizoval i koncernové právo. *Právní rádce*. 2014, roč. 22, č. 11, s. 37–39. ISSN 1210-4817.

V procesu vzniku koncernu je tato deklarace posledním, avšak neopominutelným krokem k získání výhod, které koncern po právní stránce nabízí. Bez naplnění této podmínky totiž nemůže docházet k aplikaci ustanovení § 72 ZOK, což může mít pro řídicí osobu fatální důsledky. Obzvláště pokud řídicí osoba existenci koncernu předpokládá. Řídicí osoba může přijít o možnost exkulpace z povinnosti hradit újmu vzniklou v zájmu koncernu. V důsledku toho lze říci, že tato koncernová deklarace má důležité hmotněprávní důsledky.¹²⁴

V právní praxi převládají názory, podle kterých není koncernová deklarace povinností členů koncernu, nýbrž jakousi jejich možností. Jejich oponenti deklarují, že z dikce zákona vyplývá povinnost takto učinit.¹²⁵ S tím je bezprostředně spojen fakt, že stěžejním důvodem pro uveřejnění členství v koncernu je požívání výhod, které oproti jiným podnikatelským seskupením přináší ustanovení § 72 ZOK. V praxi však mohou nastat situace, kdy členové koncernu nemají zájem těchto výhod požívat, a to například z daňových důvodů, a přestože naplňují všechny materiální znaky koncernu, tuto formalitu záměrně nesplňují.¹²⁶ Pro tyto případy se v odborné literatuře používá pojmu nepřiznaného (skrytého) koncernu.¹²⁷ Ten se sice chová jako koncern, nicméně z právního hlediska a zejména z pohledu ustanovení §72 ZOK se jedná o prosté ovlivnění. Opakem skrytého koncernu je koncern přiznaný, který již požívá všech zákonem stanovených výsad.

JUDr. Lasák navíc poukazuje v této věci na povinnost jednání s péčí řádného hospodáře. Ta podle něj, vzhledem k tomu, že členství v koncernu podle českého práva požívá pouze právních výhod, ukládá členům orgánů subjektů koncernu bezpodmínečně koncern deklarovat.¹²⁸ Pokud by tak neučinili, ochudili by toto podnikatelské seskupení o ony výhody a tím by jednali v rozporu s péčí řádného hospodáře.

Uveřejnění začlenění společnosti do koncernu na internetových stránkách také *de facto* předpokládá zřízení internetových stránek. Jedná se o kvazipovinnost, která v českém právním řádu nemá obdoby.¹²⁹ Určitou výjimku tvoří § 7 ZOK,

¹²⁴ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹²⁵ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.164. ISBN 978-80-7400-475-9.

¹²⁶ Ibid. s. 167.

¹²⁷ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 225, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹²⁸ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.165. ISBN 978-80-7400-475-9.

¹²⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 449, ISBN 9788073804510.

který předpokládá zřízení internetových stránek u všech akciových společností. Z logiky věci pak vyplývá, že právě forma akciové společnosti bude pro existenci koncernu nejvhodnější. Zákon tak upouští od úpravy obsažené v obchodním zákoníku z roku 1991, který vyžadoval uveřejnění členství v koncernu pomocí dodatku v obchodní firmě, a to za, nebo před kmenem obchodní firmy.¹³⁰ Domnívám se, že tímto krokem zákonodárce dospěl k závěru, že neexistuje důvodná potřeba, aby byla již z obchodní firmy zjevná účast obchodní korporace v koncernu.

Způsob zveřejnění na internetových stránkách není zákonem nikterak upravený. Je na vůli dané osoby, jakým způsobem a v jaké sekci svých internetových stránek tuto skutečnost uveřejní. Nutno dodat, že stejně jako předpokládá § 7 odst. 2 ZOK uveřejnění zákonem vyžadovaných informací akciovou společností způsobem umožňujícím dálkový přístup tak, aby byly dohledatelné jednoduchým způsobem, musí i členové koncernu *per analogiam* deklarovat koncern na svých internetových stránkách tak, aby byla tato deklarace jednoduše dohledatelná.¹³¹ Jako určité vodítko nám může posloužit i pestrá judikatura německých soudů, které se otázkou koncernové deklarace nejednou zabíraly již na počátku tohoto tisíciletí. V jejich pojetí je splněn požadavek bezprostřední dosažitelnosti, což je obdoba českého institutu jednoduché dohledatelnosti, pokud na internetových stránkách najdeme informaci o členství v koncernu nanejvýš skrze tzv. dvojitý proklik.¹³²

Jako vhodný demonstrativní příklad mohou dle mého názoru posloužit internetové stránky akciové společnosti Škoda a.s., na kterých nalezneme tuto informaci v sekci „základní údaje“, kde je v soupisu údajů o společnosti zapsána i informace o jejím členství v koncernu Volkswagen.¹³³ Zde dle mého názoru byla zcela jistě splněna podmínka jednoduché dohledatelnosti, kdy vyhledat tuto informaci na internetových stránkách společnosti Škoda a.s. zabere řádově několik vteřin hledání. Stejně tak lze tuto informaci nalézt i skrze zmiňovaný dvojitý proklik.

Odborná literatura poukazuje i na vhodnost uvádění ostatních řízených osob každou z nich. Důvodem mohou být nejasnosti v osobě odpovědné za škodu vzniklou v důsledku jednotného řízení. Podle tohoto názoru by u takto neoznačené

¹³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2005, 32 Odo 873/2004.

¹³¹ Srov. s § 7 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹³² Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 20. 07. 2006, Az. I ZR 228/03.

¹³³ <https://www.skoda-auto.cz/o-nas/zakladni-udaje>.

další řízení osoby mělo docházet k vyrovnání újmy podle § 71 odst. 1 ZOK, jelikož by se *de facto* jednalo o nepřiznaný koncern. K tomu, aby bylo na věc takto nahlíženo, je zapotřebí, aby ke vzniku újmy došlo ve prospěch nepřiznaného člena koncernu.¹³⁴ Pokud se však vrátíme na internetové stránky zmiňované společnosti Škoda a.s., žádnou informaci o dalších členech koncernu zde nenalezneme, a to i přesto, že jich je hned několik.

Závěrem upozorňuji i na druhý protikladný případ pochybení v souvislosti s deklarováním koncernu, kterým je jeho nepravdivá deklarace. Jedná se o situaci, kdy sice dané podnikatelské seskupení nenaplnuje znaky stanovené § 79 odst. 2 ZOK a jedná se tím pádem o případ ovlivnění nebo ovládnutí, nicméně jeho členové nebo člen na svých internetových stránkách nebo v obchodní firmě uveřejní informaci o svém členství v koncernu. V této věci zajímavým judikátem Nejvyššího soudu byl rozsudek 29 Cdo 3182/2012, podle kterého „*Obchodní firma společnosti, která není (nemá být) součástí podnikatelského seskupení naplňujícího znaky holdingu (koncernu), obsahující označení „holding“, může působit klamavě.*“¹³⁵ Tato klamavost obchodní firmy se v dané věci stala důvodem k jejímu neuznání ze strany rejstříkového soudu.

5.7. Pokyny v rámci koncernu

Odstavec první § 81 ZOK zmocňuje orgány řídicí osoby k udílení pokynů týkajících se obchodního vedení orgánům řízené osoby. Tím došlo k odklonu od díkce obsažené v obchodním zákoníku, který předpokládal, že pokyny může udělovat sama řídicí osoba. Odborníci se však domnívají, že právo na udílení pokynů náleží řídicí osobě, která je uděluje skrze své orgány, což vyplývá i z povinnosti řídicí osoby k vyrovnání újmy, nikoli jejích orgánů.¹³⁶ Nová právní úprava tak svou formulací směřuje k efektivnějšímu a legálnímu řízení koncernu, než tomu bylo dříve.¹³⁷

Pokyny mají dvě podstatné náležitosti. Jednak se musí týkat obchodního vedení a jednak musí být v zájmu koncernu. I zde došlo 1. 1. 2021

¹³⁴LASÁK, in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.165. ISBN 978-80-7400-475-9.

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, 29 Cdo 3182/2012.

¹³⁶ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹³⁷ Doležil, in: LASÁK, J.; POKORNÁ, J.; ČÁP, Z.; DOLEŽIL, T. *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 635, 1576. ISBN 978-80-7478-537-5.

k terminologickému posunu, kdy stěžejním je nově zájem koncernu namísto zájmu řídicí osoby a osoby s ní tvořící koncern. Prof. Černá definuje pokyn v rámci koncernu jako „*jednostranné jednání, které obsahuje návod chovat se určitým způsobem v oblasti obchodního vedení (něco konat či něčeho se zdržet)*.“ Tyto pokyny mohou být intenzivní, pravidelné, nebo jen občasné, pokud to nebrání předpokladu jednotného řízení.¹³⁸

Pro hlubší pochopení pojmu obchodního vedení budeme muset nahlédnout do judikatury Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu. Ty pod tímto pojmem spatřují jednak „*řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*“¹³⁹ a jednak „*řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*“.¹⁴⁰ Nejedná se o jediné rozhodnutí věnující se tomuto pojmu, avšak pro účely mé práce bude tato definice zcela postačovat.

Odborná literatura uvádí, že ke zmocnění k udílení pokynů podle ustanovení § 81 odst. 1 ZOK nepostačuje tento samotný paragraf, nýbrž je zapotřebí i koncernové deklarace podle § 79 odst. 3 ZOK.¹⁴¹ Tento názor vyplývá z argumentace, podle níž je udílení pokynů úzce spjato s vědomím existence koncernu. Existence koncernu v důsledku koncernové deklarace je totiž stěžejní pro aplikaci ustanovení o vyrovnání újmy v rámci koncernu. Řídicí osoba by tak v praxi měla jednat odlišně v situaci, kdy by věděla, že jí udělený pokyn je zákonem krytý ve smyslu § 72 ZOK a v situaci, kdy sama k aplikaci tohoto ustanovení nedojde v důsledku nenaplnění formálního znaku koncernu. Pokud členové orgánů řízené osoby ví, že pokyn, který obdrželi, bude znamenat újmu na jejich straně a zároveň nepřijde sanace podle § 72 ZOK, musí v rámci povinnosti péče řádného hospodáře jednat tak, aby k sanaci došlo ještě před škodným důsledkem.¹⁴² K samotnému udělování pokynů pak bude oprávněn výhradně statutární orgán, který jako jediný disponuje řídicími pravomocemi, i když nutno dodat, že ani na tuto otázku neexistuje ustálený pohled.¹⁴³

¹³⁸ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 08. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003.

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 18. 03. 2005, sp. zn. 4 AFS 24/2003.

¹⁴¹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 226, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Vědecká monografie, str. 590. ISBN 978-80-7478-633-4.

Samotná forma pokynu není v zákoně nikterak upravena a lze tak odvozovat, že pokyn může být udělen písemně, což lze vzhledem k použití pravidel pro sanaci újmy v rámci koncernu doporučit, ale může být udělen i méně formálním způsobem. Zákon nestanovuje ani obsahové náležitosti pokynu, nicméně pro jeho odlišení od pokynů jiného, než koncernového typu je potřebné v něm uvádět adresáta pokynu a jednání, které je po něm vyžadováno.¹⁴⁴ Naopak neakceptovatelným pokynem bude zajisté podle zásady legality pokyn odporující zákonu nebo dobrým mravům a podle širšího pojetí zásady legality i pokyn odporující stanovám řízené společnosti. Odborná literatura navíc poukazuje na důležitost odůvodnění pokynu, které má význam pro posouzení splnění podmínky koncernového zájmu.¹⁴⁵

Zajímavá je i samotná formulace tohoto ustanovení. Zákon zde totiž *de facto* povoluje udílení pokynů o obchodním vedení mezi orgány členů koncernu. Jedná se o povolení zásahů do obchodního vedení, které však zákon (s výjimkou kapitálových obchodních korporací) nikterak nezakazuje. Podle dikce tohoto ustanovení však dochází k jakémusi prolomení obecného zákazu.¹⁴⁶ Cílem výjimky je tak nejspíše zejména udílení pokynů pro kapitálové společnosti se zohledněním modifikace povinnosti péče řádného hospodáře. Ostatním obchodním společnostem ba ani fyzickým osobám zákon nikterak nezakazuje udílení pokynů.

Otázkou zůstává, co bude v praxi znamenat neuposlechnutí pokynu v rámci koncernu. Například Doc. Havel zastává názor, že pravidla pro ochranu řízených osob nasvědčují, že pokyny jsou pro řízené osoby závazné. Podle něj pokyn daný v souladu s ustanoveními § 79 a § 81 ZOK tedy zakládá povinnost jednání pro řízenou osobu a jeho neuposlechnutí může mít za následek odpovědnost za porušení povinnosti péče řádného hospodáře.¹⁴⁷ Odlišný názor zastává prof. Černá, která vychází z teze o nezávaznosti pokynů v koncernu, když tvrdí, že v praxi si řídicí osoby dokáží uposlechnutí pokynu samostatně vynutit, a sice vyslovenou nebo i skrytou hrozbou odvolání člena orgánu řízené osoby.¹⁴⁸ Na tuto otázku neexistuje explicitně daná odpověď ani na úrovni prvotních dvou modelů, kdy německá

¹⁴⁴ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁴⁵ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Vědecká monografie, str. 590. ISBN 978-80-7478-633-4.

¹⁴⁶ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 227, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

úprava z akciového zákona sice předpokládá závaznost pokynů, avšak (stejně jako tomu bylo u obchodního zákoníku) pouze v rámci smluvního koncernu.¹⁴⁹ Francouzský, nám bližší model pak stojí zejména na ochraně řízené osoby, která může zcela bez obav ze sankcí akceptovat i zjevně nevýhodný pokyn.¹⁵⁰ Souhrnně lze říci, že praxe ani teorie na otázku závaznosti pokynů v koncernu zcela jednoznačně odpovědět nedokáže. Pokud bychom odpověď hledali na nadnárodní úrovni, dospěli bychom spíše k závěru závaznosti pokynů. Tento názor lze sledovat například ve vzorovém zákoně *European Model Company Act*¹⁵¹ nebo v návrhu *směrnice Evropského parlamentu a Rady o společnostech s ručením omezeným*¹⁵², které podobně stanovují možnost udělování závazných pokynů.

Závěrem bych ještě dodal, že ačkoli je řídicí osoba oprávněna udělovat pokyny, rozhodně není povinna tak činit. Stejně tak na druhé straně řízená osoba není oprávněna pokyny od řídicí osoby vyžadovat a tím své obchodní vedení a případně i odpovědnost za ně fakticky převádět na řídicí osobu. Jedná se o právo, nikoli povinnost. Pokud nejsou pokyny udělovány, vedení obchodní korporace dále závisí na řízené osobě, která je povinna tak činit na základě vlastního uvážení tak, jako by koncernový vztah neexistoval.

5.8. Povinnost řízené osoby jednat s péčí řádného hospodáře

Institut jednání s péčí řádného hospodáře tak, jak jej chápe § 159 odst. 1 občanského zákoníku, je při obchodním vedení obchodní společnosti neopomenutelným prvkem. Podle tohoto ustanovení jedná s péčí řádného hospodáře ten, kdo vykonává svou funkci člena voleného orgánu s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a pečlivostí.

Zákon o obchodních korporacích v ustanovení § 81 odst. 2 přináší dle mého názoru zcela stěžejní formulaci, která bude zásadní pro aplikaci pravidel o vyrovnání újmy v koncernu. Podle tohoto ustanovení totiž volení členové orgánu

¹⁴⁹ ČERNÁ, Stanislava. *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckova skripta. ISBN 80-7179-245-4.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ *European Model Company Act*, 2017, Čl 9 odst. 1 a 2, sekce 15.09., [online] dostupný na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2929348.

¹⁵² Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies, COM (2014) 212 final, ze dne 9. dubna 2014 (SUP). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52014PC0212>.

řízené osoby musí i v rámci koncernu jednat s péčí řádného hospodáře. Mohou se však zprostit odpovědnosti za újmu, prokáží-li rozumný předpoklad splnění podmínek pro vznik jejich újmy v zájmu koncernu a navíc prokáží, že bude tato újma vyrovnána v přiměřené době. Od 1. 1. 2021 byl z tohoto ustanovení také vyloučen prokurista a člen jiného než voleného orgánu obchodní korporace, a to podobně, jako se stalo i v ustanovení § 71 odst. 5 ZOK.

Orgán řízené osoby má povinnost plnit pouze ty pokyny, které splňují zákonné náležitosti. Těmito náležitostmi je jejich motivace a jejich vyrovnatelnost.¹⁵³ Jak uvádí Doc. Havel, pokud by tedy orgán řízené osoby měl důvodných pochyb, že jedna z těchto podmínek není v daném pokynu splněna, měl by jeho vykonání odmítnout právě s odkazem na povinnost jednání s péčí řádného hospodáře, kterou by jeho výkonem porušil.¹⁵⁴ Mám za to, že v takových případech bude orgán řízené osoby vystaven rozhodnutí, zdali upřednostnit právě zájem ovládané osoby, nebo zdali v té konkrétní situaci dostane přednost zájem koncernu. Myslím, že takové rozhodování bude předem ovlivněno dvěma důležitými protikladnými faktory. Orgán ovládané osoby bude nejspíše ve většině případu sám chtít jednat ve prospěch řízené osoby, nikoli ve prospěch „někoho jiného.“ Na druhou stranu možnost zprostit se odpovědnosti za vzniklou škodu v důsledku uposlechnutí pokynu řídicí osoby bude bezesporu při rozhodování tohoto orgánu hrát důležitou roli. V následujících dvou odstavcích se zaměřím na zmiňované dvě podmínky možnosti odmítnutí pokynu.

Vzhledem k reálnému fungování osob v koncernu nelze zcela vyhovět požadavku péče řádného hospodáře vůči vlastní společnosti. Už zákon v § 72 ZOK totiž předpokládá situace, kdy pokyn udělený řídicí osobou bude pro řízenou osobu nevýhodný. Pro tyto případy zákon zavádí speciální pravidla pro vyrovnání újmy, která platí výhradně pro koncernová seskupení. V tomto směru hovoříme o tzv. modifikované péči řádného hospodáře, kdy členové orgánů řídicí osoby nejednají v zájmu vlastní obchodní korporace, nýbrž jejich jednání směřuje k naplnění zájmů koncernu.¹⁵⁵ Jejich povinnosti řádných hospodářů tak částečně transferují mezi koncernovými zájmy, které jsou realizovány skrze jednotlivé pokyny a zájmy jejich vlastní obchodní korporace.

¹⁵³ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁵⁴ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 226, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁵⁵ *Ibid.* s. 227.

Podmínkou vyrovnatelnosti se míní předpoklad řízené osoby, že újma, která jí vznikne v důsledku pokynu, bude v rámci ustanovení § 72 vyrovnána. Ačkoli se může tento předpoklad na první pohled jevit jako banální, v praxi mohou vznikat situace, kdy má řízená osoba důvodné pochybnosti o tom, že bude újma vyrovnána. Může tomu tak být například pokud se již dříve stalo, že nedošlo k vyrovnání újmy v rámci koncernu nebo kdy vyrovnání újmy není z důvodu jejího rozsahu reálně možné.¹⁵⁶ V takových případech bude orgán řízené osoby vystaven úsudku, zdali v rámci povinnosti péče řádného hospodáře má i povinnost takovýto pokyn nepřijmout.

Pomyslná hrana, na které členové orgánů řízené společnosti balancují, je velice tenká, a proto je zejména potřebné dodržovat vhodné postupy stanovené v zákoně o obchodních korporacích. Základem pro jejich rozhodování je jakási informační znalost. Odborná literatura poukazuje na vhodnost odůvodnění jednotlivých pokynů.¹⁵⁷ Takové zdůvodnění může členům orgánů řízené osoby povědět více o úmyslech řízené osoby a zároveň osvětlit, v čem daný pokyn sleduje koncernový zájem. Pokud řízená osoba nevidí, v čem spočívá naplnění koncernového zájmu v daném pokynu, měla by jí to osoba udílející pokyn osvětlit.¹⁵⁸ Vzájemná komunikace dotčených subjektů tedy bude mít zásadní význam pro fungování koncernových vztahů.

Nutno dodat, že pokyny, které nesměřují na obchodní vedení řízené osoby, jsou v praxi také možné, nicméně řízená osoba zde má povinnost jednat s péčí řádného hospodáře vůči vlastním zájmům, nikoli zájmům koncernu.¹⁵⁹

Ačkoli se názory na možnost neuposlechnutí řídicích pokynů v odborné literatuře různí, je zřejmé, že jejich uposlechnutí bude nutno posuzovat pro každý jednotlivý případ zvlášť.¹⁶⁰ Pokyn udělený jednou nemusí mít později stejné pozadí. Podmínky v rámci koncernu se mohou měnit, a i proto je tedy nutné posuzovat, zdali lze rozumně předpokládat podmínku vyrovnatelnosti a zároveň podmínku koncernového zájmu u daného pokynu. I z mého pohledu se jeví jako

¹⁵⁶ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁵⁷ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.169. ISBN 978-80-7400-475-9.

¹⁵⁸ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁵⁹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 227, ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁶⁰ Ibid.

nejlepší řešení posuzovat každý jeden pokyn samostatně, i když to v praxi může znamenat organizační potíže.

5.9. Vyrovnání újmy v koncernu

5.9.1. Teoretické vymezení vyrovnání újmy

Jak již bylo několikrát předesláno výše, pro koncernové vztahy je vyrovnání újmy klíčovým jevem, který tvoří základ nejen naší právní úpravy. Vnitrostátní právní úpravy, stejně jako zákon o obchodních korporacích, problematiku vzniklé újmy neopomíjejí, ba naopak se proti ní jakožto asi nepodstatnějšímu negativnímu důsledku koncernových vztahů snaží bojovat. Prof. Černá této tezi přisuzuje zásadní význam, když tvrdí, že „nalezení rozumného poměru mezi prolomením priority zájmu řízené společnosti a ochranou jejich věřitelů a menšinových, resp. mimostojících společníků je tak klíčovou otázkou koncernového práva.“¹⁶¹

Na způsob vyrovnání újmy v koncernu lze nahlížet ze dvou pohledů. První z nich chápe povinnost vyrovnání újmy v koncernu jako dlouhodobý cíl vyrovnanosti jeho členů. Druhý pohled směřuje na průběžné vyrovnávání každé jedné vzniklé újmy.¹⁶² Ať už v daném právním řádu převažuje kterýkoli typ náhrady újmy v koncernu, vždy se jedná o tzv. koncernově vstřícnou úpravu. Pro tu je typická možnost prolomení zájmu řízené osoby v zájmu koncernu.

5.9.2. Volnější přístup k vyrovnání újmy

Tento přístup nahlíží na povinnost náhrady újmy v koncernu jako na dlouhodobý cíl, který je naplněn, pokud je v určitém dlouhodobém horizontu veškerá újma pokryta. Jedná se tak o přístup, který přejímá i zákon o obchodních korporacích v ustanoveních o koncernu.

Z mého pohledu hlavním problémem tohoto pojetí je určitá neurčitost ve vymezení vyrovnání újmy. Ta totiž musí být vyrovnána podle § 72 ZOK v přiměřené době, přiměřeným protiplněním nebo výhodami plynoucími z členství v koncernu. Z této neurčitosti může v praxi vznikat nejasnost, zda byly podmínky vyrovnání újmy opravdu splněny. Domnívám se tak, stejně jako např. prof. Černá,

¹⁶¹ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁶² Ibid.

že s největší pravděpodobností toto ustanovení bude mít za následek dotvoření uceleného pohledu na vyrovnání újmy podle § 72 odst. 2 ZOK soudními rozhodnutími.¹⁶³ Návod, jak v této věci postupovat, zatím nenalezneme ani za hranicemi České republiky. Tam jsou obvykle otázky vyrovnání újmy v koncernu řešeny zákazem vzniku jakékoli újmy, nutností vyrovnání každé jednotlivé újmy, nebo, jak je tomu i v Německu, vyrovnáním celkové roční újmy, která řízené osobě v souvislosti s členstvím v koncernu vznikla.¹⁶⁴

Tato zmiňovaná volnost se zdá být ve světě neobvyklá, avšak dle mého názoru zdaleka ne nesmyslná. V liberální právní době není nikdo nucen býti řídicí osobou, a tudíž tato pozice je čistě dobrovolná. Zároveň každý, kdo se řídicí osobou stává, může očekávat, jaké výhody a nevýhody mu to přinese. Újma řízené osoby podle zákona musí být vyrovnána a složitost některých koncernových seskupení a propojení v nich často může znamenat faktickou nemožnost sledování všech řídicích pokynů a jejich jednotlivých finančních důsledků.¹⁶⁵

Toto pojetí vyrovnání újmy v koncernu navíc může přijít do konfliktu se zájmy věřitelů řízené osoby. Jejich uspokojení od řízené osoby totiž přichází v úvahu až ve chvíli, kdy řízená osoba dosáhne úpadku. Až tímto okamžikem bude řídicí osoba povinna újmu nahradit a zároveň se stane ručitelem pohledávek řízené osoby vůči třetím stranám.¹⁶⁶ V praxi může často docházet k situacím, kdy jdou ruku v ruce s úpadkem řízené společnosti i finanční problémy celého koncernu. V takových chvílích je pro věřitele řízené společnosti téměř zbytečné obracet se na společnost řídicí.¹⁶⁷

S tím je spojena i složitost dohledání souvislosti mezi úpadkem řízené společnosti a tím daným pokynem, který tento úpadek zavinil. To je dáno dlouhým časovým rozestupem, který mezi oběma okamžiky uplynul. Tato neurčitost uspořádání tak bude spíše výhodná ve velkých a složitých koncernech, kde je příliš složité dohledávání jednotlivých pokynů, ale soustředění přechází na celkové výsledky jednotlivých společností.

I z těchto důvodů lze říci, že právní úprava koncernového práva poskytuje jasně danou ochranu spíše menším věřitelům. Zatímco slabší věřitelé nemají příliš

¹⁶³ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ PELIKÁN, R. *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. Mezinárodní konference „Československé právnícké dny“ organizovaná Justiční akademií SR ve spolupráci s PF Masarykovy univerzity v Brně dne 29. a 30. 5. 2013 (sborník v tisku).

možností kontrahovat s řízenou společností a v případech deliktního věřitelství nemají ani na výběr. Silní věřitelé si obvykle své pohledávky dokáží kontrolovat obvyklým způsobem, jako je například skrze zástavní právo atp.¹⁶⁸

5.9.3. Přísnější přístup k vyrovnání újmy

Jak již bylo řečeno výše, pojetí, podle kterého je nutno každou jednu újmu nahradit odděleně, má své zakořenění v mnoha státech Evropy. Toto pojetí více vychází z klasických zásad soukromého práva a z evropské tradice. Vyrovnání každé jednotlivé újmy lze považovat za tradičnější, i když podle mého názoru je o do jisté míry překonaný pohled v koncernovém právu. Jeho využití spatřuji být účinným spíše v jiných typech podnikatelských seskupení.

V českém právu tento přístup reflektuje zejména ustanovení § 71 odst. 1 ZOK. Podle toho je povinna vlivná osoba narovnat každou újmu vzniklou ovlivněné osobě v důsledku uplatněného vlivu. Společně se zákonnou lhůtou k vyrovnání újmy se tak jedná o dva největší rozdíly obou pohledů na vyrovnání újmy v koncernu. Újma, která vznikla v důsledku vlivu nebo řídicího pokynu navíc v praxi může znamenat i nesolventnost ovlivněné nebo řízené osoby vůči jejím věřitelům. Pouze u tohoto pojetí vyrovnání újmy je však vlivná osoba podle českého zákona povinna za tuto nesolventnost odpovídat.¹⁶⁹

Nelze však tento přístup pouze kritizovat. Domnívám se totiž, že nesmíme opomíjet jistotu, kterou takovéto pojetí řízené osobě, případně jejím věřitelům, poskytuje. Řídící osoba se totiž nemusí strachovat, v jaké podobě a době bude újma vyrovnána tak, jak tomu může být v případě prvního přístupu. To poskytuje i velkou jistotu věřitelům této společnosti, protože ti mohou vědět, že pokud řízená společnost vůči nim není solventní v důsledku koncernového pokynu, je tato platební neschopnost pouze přechodného charakteru. Takový postup však bude nejspíše uplatnitelný především v menších seskupeních, kde bude možno jednoduše identifikovat jednotlivé pokyny. Velké struktury se složitými vazbami takový přístup nejspíše nedovolí.¹⁷⁰

Odborná literatura hovoří i o jakémsi kompromisu mezi těmito dvěma pohledy. Ten by měl fungovat tak, že určitá újma v koncernu bude vyrovnávána

¹⁶⁸ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁶⁹ § 71 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹⁷⁰ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

konkrétním protiplněním, zatímco k vyrovnání jiné újmy lze přistoupit celkovými výhodami koncernem přinášenými. Hovoří se však především o složitosti nalezení hranice mezi těmito dvěma póly. Takové řešení navíc *de facto* neřeší problém neostrých pojmů, ale spíše ho posouvá k té dané zmiňované hranici.¹⁷¹

5.9.4. Vyrovnání újmy podle ZOK

Na základě výše řečeného lze konstatovat, že koncernová úprava obsažená v zákoně o obchodních korporacích sleduje volnější pojetí, kdy k vyrovnání újmy postačuje dostatečné zahlazení škod, které řídící osoba svými pokyny řízené osobě způsobila. Současné pojetí náhrady újmy v koncernu upouští od dosavadního modelu a nově stanovuje speciální pravidla pro vyrovnání újmy v koncernu. Zásadní otázkou v praxi pak bude, kdy se může řídící osoba v konkrétním případě opřít o ustanovení § 72 ZOK, které jí přináší volnější podmínky vyrovnání újmy v koncernu, nebo kdy dojde k aplikaci § 71 odst. 1, 2 a 3, které je pro řídící osobu výrazně nepříznivější. Zatímco přísnější pravidla podle § 71 ZOK v koncernu nastávají pouze za nesplnění podmínek pro aplikaci volnějších pravidel, pravidla obsažená v § 72 ZOK jsou hlavním zákonným řešením vyrovnání újmy v koncernu. Z tohoto důvodu budeme věnovat pozornost zejména volnějšímu přístupu v zákoně o obchodních korporacích s důrazem na splnění podmínek jeho aplikace.

Zákon reflektuje zásadní vlastnosti koncernu, kterými jsou zejména jeho dlouhodobost, ekonomické sepětí jeho členů nebo například jednotnou politiku uvnitř něj. Z těchto důvodů pak zákon zavádí speciální pravidla pro vyrovnání újmy v koncernu.¹⁷² Ta spočívají ve vyloučení zmiňovaného přísného pojetí, obsaženého v § 71 a uplatnění volnějších a koncernově vstřícnějších pravidel. Při dodržení určitých pravidel tak osoba udělující pokyny neručí společníkům ani věřitelům řízené osoby.

Krom výše zmiňovaných všeobecných podmínek existence koncernu zákon zavádí další kumulativní podmínky pro vyloučení ustanovení § 71 ZOK. Jedná se o prokázání koncernového zájmu, který stojí za vzniklou újmou řízené osoby. Podstatný je tedy účel vzniklé újmy, nikoli účel vyrovnání. Ten nastává až v důsledku sledování koncernového zájmu.¹⁷³ Ke koncernovému zájmu viz výše.

¹⁷¹ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁷² HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 210. ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁷³ Ibid.

Druhou z kumulativních podmínek je krom vzniku újmy v zájmu koncernu i její zákonem aprobované vyrovnání. V následujících kapitolách si přiblížíme kdo, jakým způsobem a v jaké době musí tuto újmu vyrovnat.

5.9.5. Osoba vyrovnávající újmu

Prvně nutno říci, že k vyrovnání újmy řízené osoby je povinna osoba řídící. Ačkoli se může na první pohled zdát, že újmu koncernových subjektů vyrovnává koncern jako takový, není tomu tak. Koncern nemá právní osobnost, a proto ani není způsobilý poskytovat jakékoli plnění či jiný prospěch jakékoli osobě. Jediným subjektem k tomu způsobilým a povinným je řídící osoba.¹⁷⁴ Ta jediná může podnikat faktické kroky k náhradě újmy, kterou ona sama zapříčinila, a to i přes to, že zákon v § 72 odst. 2 ZOK dle mého názoru nepřesně hovoří o vyrovnání újmy v rámci koncernu a nikoli řídící osobou.

Nelze však opomíjet možnost řídící osoby přimět jinou osobu k vyrovnání újmy, která vznikla v důsledku jejího jednání v řízené osobě. Tato osoba taktéž musí být členem koncernu. Tím je založena tzv. *soluční substitute*. Nutno také dodat, že takto může řídící osoba v rámci koncernu neustále přesouvat faktické vyrovnání újmy řízené osoby mezi jednotlivé členy koncernu a tím sama sobě získávat čas. Takovým jednáním však dochází k řetězení újem v rámci jednoho koncernu, což dozajista není žádoucím jevem a může mít negativní důsledky z hlediska finanční jistoty členů koncernu.¹⁷⁵

Prof. Černá také prezentuje názor, že za určitých podmínek může řídící osoba k vyrovnání újmy využít i osobu stojící mimo koncern.¹⁷⁶ To je dáno především tím, že k vyrovnání újmy podle českého práva nemusí dojít pouze přímým finančním plněním poskytnutým řízené osobě. Ke splnění předpokladů §72 odst. 2 postačí, pokud budou řízené osobě poskytnuty díky koncernu výhody, jejichž přínos řízené osobě vynahradí újmu koncernem způsobenou. To se tedy může uskutečnit například i výhodami poskytnutými řízené osobě třetí stranou. S tímto názorem se ztotožňuji, když k němu dodávám, že za určitých okolností bude takový způsob náhrady újmy vhodnější než prosté finanční vyrovnání.

¹⁷⁴ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁷⁵ *Ibid.*

¹⁷⁶ *Ibid.*

5.9.6. Doba vyrovnání újmy a úpadek řízené osoby

Jak uvádí zákon, újma řízené osoby musí být vyrovnána v přiměřené době.¹⁷⁷ To samozřejmě platí pouze pro tzv. přiznaný koncern. Nepřiznaný koncern se z hlediska náhrady újmy řídí pravidly pro ovlivnění. Přiměřená doba se bude řídit rozsahem způsobené újmy. Bude tedy nutné posuzovat újmu v každém konkrétním případě. Čím větší újma řízené osobě vznikne, tím více času na její vyrovnání bude řídicí osoba mít. Doc. Havel k tomu navíc uvádí, že „*újmu bude zpravidla nutno vyrovnat do vyhotovení zprávy o vztazích pro následující účetní období*“.¹⁷⁸ Důvodem tohoto tvrzení byl zřejmě fakt, že zpráva o vztazích musela podle zákona obsahovat mimo jiné informaci o způsobené újmě v rámci koncernu a jejím vyrovnání. Dnes tomu již tak není. Zákon však nikterak nezakazuje tuto dobu konsenzuálně prodlužovat. Je zde nutno odlišit skutečnou dohodu stran a posunutí doby na základě vlivu řídicí osoby. Takový vliv je pak třeba znovu posuzovat z hlediska podmínek obsažených v § 72 ZOK.¹⁷⁹

Otázkou zůstává, jak se bude postupovat, pokud k vyrovnání újmy v přiměřené době nedojde. Jedno z možných a zároveň i nejpravděpodobnějších řešení je, že „*marným uplynutím přiměřené doby přechází úhrada způsobené újmy do režimu § 71 ZOK*“.¹⁸⁰ S tím řízené osobě vzniká i sekundární odpovědnost společníkům a případně i věřitelům řízené osoby stejně, jako je tomu v případech ovlivnění.

Krom případů, kdy nedojde k vyrovnání újmy v přiměřené době, se ustanovení § 72 odst. 1 ZOK nepoužije i v koncernových případech, kdy v důsledku pokynů řídicí osoby dojde k úpadku řízené osoby. Je navíc nutné splnění několika podmínek. Zejména jde o podmínku, že úpadek musí být fakticky uskutečněn, nepostačí tedy pouhý hrozící úpadek.¹⁸¹ Nutno také dodat, že ačkoli zákon používá pojem úpadku, nevyžaduje utvrzení úpadku insolvenčním soudem, jak je tomu v některých jiných případech běžné. K naplnění tohoto předpokladu také postačí samotný fakt úpadku, přičemž není důležité, jestli se jedná o předlužení, nebo platební neschopnost podle insolvenčního zákona, a to i přesto, že v obou případech

¹⁷⁷ § 72 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹⁷⁸ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 210. ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁸¹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 212. ISBN 978-80-7400-540-4.

jde o poměrně rozdílné typy finančních potíží.¹⁸² Lze tedy shrnout, že podmínka úpadku pro vyrovnání újmy v koncernu je zde značně modifikovaná.

Musí zde také být příčinná souvislost, mezi řídicím pokynem a úpadkem. Pokud by se řízená osoba dostala do úpadku, ale ten nebyl z výrazné části způsoben řídicím pokynem, nebyla by řídicí osoba za tento úpadek odpovědná podle § 71 ZOK. Odborná literatura navíc poukazuje na fakt, že tato příčinná souvislost musí být zcela zřejmá a zároveň poukazuje na její velmi složité dokazování.¹⁸³ Domnívám se, zásadním znakem je i fakt, že nebude třeba, aby byl pokyn nezákonný, jako je tomu například při náhradě újmy v občanském právu. Zcela postačuje, že vznikla újma v důsledku legitimního pokynu, který fakticky způsobil újmu.

Těmito požadavky zákon stanovuje hranici, kterou nesmí řídicí osoba při udílení pokynů překročit, pokud nechce, aby nastoupily důsledky uvedené v § 71 ZOK, které jsou zjevně přísnějšího charakteru, než ty obsažené v § 72 ZOK. V praxi tedy jde o hranici finančních schopností řízené osoby. Tomu svědčí i argument, že úpadek řídicí osoby je natolik závažnou ztrátou, že její vyrovnání v přiměřené době není fakticky zcela možné.¹⁸⁴ I v případech podle § 72 odst. 3 ZOK bude řídicí osoba odpovědná společníkům a případně i věřitelům řízené osoby podle § 71 ZOK.

5.9.7. Způsob vyrovnání újmy

Zákon o obchodních korporacích ve stanovení způsobu vyrovnání újmy nepřináší nikterak přesný návod. Stanovuje pouze, že k vyrovnání újmy stačí přiměřené protiplnění nebo jiná prokazatelná výhoda plynoucí ze členství v koncernu. Další podmínkou je vyrovnání újmy v přiměřené době a v rámci koncernu. Obecné vymezení způsobu náhrady škody nalezneme v občanském zákoníku. Ten zakotvuje jako přednostní způsob, uvedení věci do předešlého stavu, a to za předpokladu, že poškozený neuplatní nárok na peněžní satisfakci a zároveň je takové řešení možné.

V koncernových vztazích nelze zcela aplikovat obecná práva o náhradě škody. Koncernové vztahy jsou mnohem komplexnější a jejich obsahem nejsou pouze finanční transakce. Jak již bylo naznačeno výše, zákon o obchodních

¹⁸² § 3 zákona č. 182/2006 Sb. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁸³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 434, ISBN 9788073804510.

¹⁸⁴ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

korporacích v této věci poskytuje poměrně neostrou formulaci způsobu náhrady škody. Ta je podle zákona možná dvěma způsoby, a to přiměřeným protiplněním, nebo výhodami plynoucími ze členství v koncernu. Tím zákon odlišuje způsob vyrovnání škody v rámci koncernu a v případech ovlivnění, ve kterých existuje pouze možnost finančního vyrovnání újmy.¹⁸⁵

Přiměřeným protiplněním se bez pochyb má na mysli především finanční plnění. O to, jakým způsobem má být poskytnuto již zákon opět nikterak nehovoří. Lze tak předpokládat, že kromě běžných finančních plnění od řídicí osoby se může jednat i o finanční zvýhodnění poskytnuté poškozenému jinou řízenou osobou. Příkladem může být výhodný úvěr poskytnutý jinou řízenou osobou za podmínek, které by jinak poškozená osoba nedokázala na trhu obstarat nebo i například převzetí ručení.¹⁸⁶ Pod pojmem prokazatelná výhoda plynoucí z členství řízené osoby v koncernu si já osobně představuji výhody odlišné od finančních plnění a jiných zvýhodnění jejichž důsledkem je přímý zisk, nebo sleva na financích. Může se tedy jednat například o obstarání obchodní příležitosti.¹⁸⁷

Nutno také dodat, že názor na poskytnutí výhod v rámci koncernu a jejich předběžné vyrovnání újmy se u odborníků liší. Prof. Černá uvádí, že se řídicí osoba nemůže odvolávat na zvýhodnění, které bylo řízené osobě poskytnuto v minulosti. Toto zvýhodnění (stejně jako i přiměřené protiplnění) musí reagovat na újmu, která již řízené osobě vznikla. Doc. Havel oponuje názorem, že pokud koncernové výhody pro řízenou osobu stále trvají, lze je zohlednit i pro budoucí případy sanace v rámci koncernu.¹⁸⁸ S tímto druhým zmiňovaným názorem se ztotožňuji i já, když za rozhodující prvek považuji určitou rovnováhu v koncernu. Pro to, aby taková rovnováha existovala, není zapotřebí následná reakce na každou jednu újmu, ale zcela postačí, pokud bude řízená osoba čerpat z rezervoáru výhod, které jí byly poskytnuty již dříve.

Z výše uvedeného plyne existence relativně širokého spektra způsobů, jak lze újmu řízené osoby vyrovnat a naplnit tak podmínky § 72 odst. 2 ZOK. Ve všech případech je nutné, aby ten daný způsob, který řídicí osoba zvolí, přinesl řízené osobě reálný hospodářský prospěch. Nelze tedy za vyrovnání újmy v rámci koncernu považovat situace, kdy řídicí osoba poskytne poškozené osobě takový

¹⁸⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 211. ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁸⁶ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Srov. ČERNÁ, Stanislava. 2014 a HAVEL in ŠTENGLOVÁ. 2017 s. 211.

druh výhod, které pro ni nebudou mít hospodářský význam, nýbrž budou převážně nepotřebného charakteru.¹⁸⁹ Nelze také samotnou účast v koncernu, resp. běžné výhody, které tato účast poskytuje, považovat za výhodu směřovanou k vyrovnání újmy.

Dle mého názoru bude v praxi možné využít i kombinaci obou typů vyrovnání újmy. Pokud přiměřené protiplnění nedosáhne dostatečné intenzity, lze ho podle mého názoru doplnit jinou koncernovou výhodou tak, aby ve výsledku byl přínos řízené osobě dostačující. Odborná literatura poukazuje i na možnosti souhrnného vyrovnání újmy. O tento typ vyrovnání újmy se bude jednat v případech, kdy řídící osoba skrze jeden silný kompenzační krok vyrovná celkovou újmu, která byla řízené osobě způsobena více než jedním pokynem.¹⁹⁰ Není tedy nutné, aby byla každá jedna újma vyrovnána samostatně, pokud poskytnuté protiplnění dosáhne dostatečné intenzity.

5.10. Zpráva o vztazích

5.10.1. Vymezení zprávy o vztazích

I přesto, že zákon explicitně vztahuje práva a povinnosti spojené se zprávou o vztazích pouze na osobou ovládanou a osobu ovládající, je nutné tato práva a povinnosti aplikovat i na koncernové vztahy. Shodný názor prezentuje i důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích.¹⁹¹ Smyslem těchto ustanovení je především faktická, nikoli však první ochrana společníků, mimo stojících společníků a věřitelů ovládané nebo řízené osoby. Tuto ochranu jim poskytuje skrze veřejně přístupné informace, které má řízená osoba povinnost uveřejňovat.¹⁹² K tomu slouží dokument zvaný zpráva o vztazích. Jedná se o informační nástroj transparentnosti koncernových vztahů. Z hlediska tohoto účelu pak není nikterak důležité, zdali ovládající osoba svůj vliv v daném účetním období opravdu využila. I v takovém případě bude ovládaná osoba povinna zprávu o vztazích vypracovat.¹⁹³

¹⁸⁹ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

¹⁹⁰ *Ibid.*

¹⁹¹ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=2012>.

¹⁹² ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 222. ISBN 978-80-7478-735-5.

¹⁹³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 230. ISBN 978-80-7400-540-4.

Vzhledem ke své praktické důležitosti, povinnost zveřejňování zprávy o vztazích obsahují i mnohé další vnitrostátní právní úpravy, jako je například ta německá (pro faktický koncern) nebo francouzská.¹⁹⁴

Zákon o obchodních korporacích v úpravě zprávy o vztazích navazuje na úpravu obsaženou v obchodním zákoníku z roku 1991. Nově se však bude jednat o poměrně rozsáhlý dokument, jehož vypracování již nabylo potřeby relativně vysoké odbornosti.¹⁹⁵ Oproti předchozí úpravě z obchodního zákoníku navíc zkracuje lhůtu pro vypracování zprávy o vztazích na 3 měsíce od skončení posledního účetního období, tedy období, pro které se zpráva vypracovává. Tuto povinnost má statutární orgán ovládané osoby nebo statutární orgány všech ovládaných osob, které mají jednu společnou ovládající osobu. Zpráva o vztazích musí mít písemnou formu a měla by po jejím vypracování být uložena do sbírky listin, a to ve lhůtě pro uložení účetní závěrky za stejné období. To neplatí v případech, kdy ovládaná osoba vyhotovuje výroční zprávu. Pokud je tomu tak, bude zpráva o vztazích uložena do sbírky listin jako součást této výroční zprávy.¹⁹⁶ Nutno dodat, že zpráva o vztazích je specifikem případů ovládaní a koncernů, nikoli však prostých ovlivnění. Její zaměření je čistě vnitřního charakteru.

5.10.2. Obsah zprávy o vztazích

Předmětem zprávy o vztazích jsou informace o vztazích mezi ovládanou a ovládající osobou a případně dalšími ovládanými osobami pod vlivem té samé ovládající osoby. Samotná zpráva pak podle § 82 odst. 2 ZOK obsahuje „*popis struktury vztahů a úlohu ovládané osoby v daném podnikatelském seskupení; způsob a prostředky ovládaní; přehled jednání pod vlivem ovládající osoby, jejichž předmětem bylo nakládání s majetkem v hodnotě přesahující 10% vlastního kapitálu ovládané osoby (podle účetní závěrky za účetní období předcházející tomu, za které je daná zpráva o vztazích vypracována); přehled smluv v ovládaní.*“¹⁹⁷ Zákon zde nově stanovuje jako rozhodnou účetní závěrku za účetní období předcházející tomu, za které byla vypracována zpráva o vztazích. Krom toho zde došlo i k několika menším, především textovým korekcím a také ke zrušení jedné dříve nutné náležitosti. Tou bylo posouzení vzniku újmy a jejího nahrazení

¹⁹⁴ § 312 německého akciového zákona a § 2497-bis ods. 5 francouzského občanského zákoníku.

¹⁹⁵ LASÁK, in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.169. ISBN 978-80-7400-475-9.

¹⁹⁶ § 82 a násl. zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹⁹⁷ § 82 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

ovládané osobě. Tento krok však vnímám kriticky, jelikož ze smyslu koncernového práva plyne především ochranná funkce. Pro její dosažení by dle mého názoru měly být ve zprávě o vztazích uvedeny i informace o vzniku a nahrazení újmy.

Dalšími obsahovými náležitostmi je pak podle zákona i informace o případném nedostatku informací statutárního orgánu k vypracování této zprávy. V této věci bude zejména důležité, aby nedocházelo k ulehčování si práce statutárních orgánů s odkazem na toto pravidlo.¹⁹⁸ Já osobně bych takové jednání považoval za porušení povinností péče řádného hospodáře, jelikož by takovým jednáním mohly nastat nežádané důsledky pro ovládanou osobu, a to zejména v souvislosti s náhradou újmy, která jí byla v rámci ovládaní způsobena. Vzhledem k náhradě újmy lze doporučit pak i zahrnutí části zprávy o vztazích, která informuje o výhodách a nevýhodách členství ovládané osoby v daném seskupení a o tom, zda jí byla způsobena nějaká újma v důsledku vykonaných pokynů a případně jakým způsobem byla tato újma narovnána. V této věci bude zejména důležité poukazovat na výhody plynoucí ze členství v koncernu, které budou stěžejní pro případnou aplikaci pravidel podle § 72 ZOK.¹⁹⁹

Ve vydání zákona o obchodních korporacích účinném od začátku roku 2021 navíc nalezneme další dvě nová pravidla, obsažená ve dvou nových odstavcích. Pokud existují v podnikatelském seskupení utajované informace nebo informace, které podléhají ochraně, pouze se uvede informace o neúplnosti této zprávy a důvod, proč v ní nejsou tyto informace uvedeny. K této věci se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 17. 12. 2014 a to tak, že „*není-li totiž představenstvo společnosti povinno, resp. nesmí-li takovou informaci sdělit ani na valné hromadě akcionáři k jeho žádosti, nelze po společnosti požadovat, aby ji uváděla ve zprávě o vztazích, která je dostupná – jakožto listina ukládaná do sbírky listin – komukoliv.*“²⁰⁰ Zobecněně se navíc ve zprávě o vztazích uvádějí informace obsahující obchodní tajemství. Zákonodárce zde navrhuje využití například koncepce Evropské komise v oblasti hospodářské soutěže, kdy povinný subjekt uvede pouze rozmezí, namísto přesných čísel podléhajícím obchodnímu tajemství.²⁰¹

¹⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 456, ISBN 9788073804510.

¹⁹⁹ LASÁK. in: POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). s.170. ISBN 978-80-7400-475-9.

²⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, 29 Cdo 3701/2012.

²⁰¹ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

Krom posledních dvou zmiňovaných výjimek je dále podstatné, aby byla zpráva o vztazích úplná a pravdivá. Důvodem je její obsahová jedinečnost, která z ní dělá jediný dokument takto popisující vztahy v daném podnikatelském seskupení.²⁰²

5.10.3. Kontrola zprávy o vztazích

Krom situací, kdy má ovládaná osoba pouze jednoho společníka v pozici ovládající osoby, nebo kdy sice je společníků více, nicméně jsou osobami jednajícími ve shodě, má kontrolní orgán ovládané osoby kontrolní povinnost vůči zprávě o vztazích. To samozřejmě platí za předpokladu, že ovládaná obchodní korporace má takový kontrolní orgán zřízený. Podle § 83 ZOK kontrolní orgán o výsledcích svého přezkumu zprávy o vztazích informuje nejvyšší orgán ovládané osoby. Zákon apeluje zejména na vyjádření názoru kontrolního orgánu k vyrovnaní újmy podle § 71 a § 72 ZOK a na případnou opravu obsahových nedostatků statutárním orgánem. Lhůta k vyjádření svého stanoviska kontrolnímu orgánu ze zákona přímo neplyne, nicméně lze předpokládat, že je tak nutné učinit bez zbytečného odkladu a v ideálním případě během tříměsíční lhůty podle § 82 odst. 1, tedy ve lhůtě pro vypracování zprávy o vztazích. Pro tyto případy je tedy vhodné, aby byla kontrolnímu orgánu průběžně prezentována i pracovní verze zprávy o vztazích v zájmu urychlení celého procesu.²⁰³ Nově navíc podléhá zpráva o vztazích kontrole auditorem, přičemž toto pravidlo platí pouze pokud je zpráva o vztazích součástí výroční zprávy. Legislativce tak rozhodl i napříč někdy rozdílným názorům odborné veřejnosti.²⁰⁴ I já se přikláním k názoru, že kontrola auditorem je zde na místě, jelikož je zpráva o vztazích významný dokument, jehož posouzení by nemělo podléhat subjektivním, a ne zcela nestranným hodnocením subjektů koncernu.

Jak plyne z ustanovení § 84 ZOK a i z logiky věci, je v zájmu společníků seznámit se s obsahem zprávy o vztazích a případným stanoviskem kontrolního orgánu k ní. Lhůta pro jejich seznámení s těmito dokumenty je stejná jako pro seznámení s účetní závěrkou. Podle litery zákona účinné od začátku roku 2021

²⁰² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 455, ISBN 9788073804510.

²⁰³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 234. ISBN 978-80-7400-540-4.

²⁰⁴ ČECH, P., Šuk, P. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Bova Polygon, Praha, 2016, str. 216 a 217. ISBN 978-80-7273-177-0.

a i z dřívějšího usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2009, které mělo zjevný význam pro toto ustanovení, plyne, že opodstatněné pochybnosti o správnosti důležitých údajů obsažených ve zprávě o vztazích mohou být důvodem ke jmenování znalce k přezkumu dané zprávy o vztazích.²⁰⁵

Na toto rozhodnutí navazuje zákon o obchodních korporacích v § 85, kde opravňuje určité společníky k podání návrhu na jmenování znalce k soudu. Konkrétně tak může učinit zejména společník osobní společnosti, která je ovládanou osobou, kvalifikovaný společník a kvalifikovaný akcionář, a to v subjektivní prekluzivní lhůtě jednoho roku od jeho seznámení se, případně možností se seznámit se zprávou o vztazích. Zásadním předpokladem k přípustnosti takového návrhu je existence vážných důvodů k přezkumu. Ačkoli je tato podmínka zákonnou novotou, již dříve byla rozebírána v odborné literatuře, podle které *„soud bude moci takovému návrhu vyhovět pouze tehdy, budou-li dány objektivní pochybnosti o řádném zpracování zprávy, a to ať už co do úplnosti, nebo co do pravdivosti v ní obsažených údajů“*.²⁰⁶ Dalším důležitým iniciačním prvkem k zahrnutí tohoto ustanovení do nového znění zákona o obchodních korporacích, bylo dle mého názoru dozajista i jedno z nejaktuálnějších koncernových rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2019, podle kterého *„aktivní legitimace kvalifikovaného společníka navrhnout soudu, aby pro účely přezkumu zprávy o vztazích jmenoval znalce, se váže nikoliv na jeho subjektivní přesvědčení či pocit, že zpráva o vztazích není vypracována řádně, ale na objektivní (navrhujícím společníkem v návrhu tvrzené a dokládané) nedostatky (vady) zprávy o vztazích, jež zakládají důvodné pochybnosti o jejím řádném zpracování. Pro přezkoumání zprávy o vztazích nepostačuje pouhé ničím nepodložené přesvědčení kvalifikovaného akcionáře, že zpráva o vztazích nebyla vypracována řádně.“*²⁰⁷

Návrh na jmenování znalce může podat i kterýkoli jiný než shora uvedený společník ovládané osoby, a to za předpokladu, že zpráva o vztazích obsahuje informaci o vzniklé újmě, která nebyla, nebo nebude vyrovnána. Stejně je tomu i v případě, že stanovisko kontrolního orgánu, nebo auditora obsahuje výhrady. V případě auditorova vyjádření jde o zcela nové pravidlo. Podalo-li by návrh soudu více společníků, všechny návrhy krom toho prvního budou vyhodnoceny jako přistoupení společníků k řízení. Jedná se zde o zjevnou aplikaci zásady

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3887/2008.

²⁰⁶ Čech, P., Šuk, P. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha, Bova Polygon, 2016, s. 217. ISBN 978-80-7273-177-0.

²⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 192/2018.

hospodárnosti.²⁰⁸ Pokud by znalec porušoval své povinnosti zvláště závažným způsobem, může kterýkoli společník soudu navrhnout jeho odvolání.

Ovládaná osoba musí podle zákona a nově i na základě povinného poučení soudem poskytnout znalci potřebnou součinnost tak, aby byl schopný svůj posudek vyhotovit ve lhůtě mu přidělené soudem, přičemž neposkytnutí potřebných informací znalci prodlužuje tuto lhůtu. To plyne i z judikatury Nejvyššího soudu, která je v této oblasti na koncernové poměry velice pestrá. Podle ní je *„úkolem znalce, který byl pověřen přezkoumáním zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, ověřit, zda zpráva je správná, pravdivá a úplná, a splňuje tedy podmínky ustanovení § 66a odst. 9 obch. zák. Při podání znaleckého posudku musí mít znalec k dispozici stejné podklady, jaké mělo k dispozici představenstvo při zpracování zprávy“*.²⁰⁹ Nebude-li lhůta přidělena, vyhotoví zprávu do tří měsíců od jeho jmenování. Došlo zde tedy k prodloužení zákonné lhůty z jednoho na tři měsíce. Odborná literatura poukazuje na vhodnost uzavření dohody o mlčenlivosti se znalcem z důvodu ochrany citlivých informací, ke kterým se může znalec při vypracování svého výstupu dostat.²¹⁰ Po vypracování znaleckého posudku znalec tento posudek uloží do sbírky listin a doručí účastníkům řízení o jmenování znalce. Není již zapotřebí zasílat znalecký posudek soudu tak, jak tomu bylo podle předchozího znění zákona.

5.10.4. Postup soudu a znalce při kontrole zprávy o vztazích

Vzhledem k zaměření této práce především na vztahy mezi subjekty koncernu a jejich členy, nikoli na postupy osob, které vůči němu vystupují z vnějších pozic, nebudu postupům soudu a znalce při kontrole zprávy o vztazích věnovat detailní pozornost. Jelikož však tato oblast prošla velkými změnami s přijetím zákona č. 33/2021 Sb., které jsou konec konců stěžejním předmětem této práce, nelze toto téma zcela opominout.

Soud pro účely řízení o jmenování znalce není návrhem společníka, nebo jiné osoby, která tento návrh podala vázán. Pokud jsou splněny podmínky řízení, rozhodne soud o jmenování znalce do 15 dnů ode dne doručení návrhu. Účastníky

²⁰⁸ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 236. ISBN 978-80-7400-540-4.

²⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 371/2005.

²¹⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 465, ISBN 9788073804510.

řízení jsou ovládaná osoba, navrhovatel a znalec. Nově zde zákonodárce upustil od fikce rozhodnutí ve prospěch navrhovaného znalce. Taktéž zákon nově neupravuje místní příslušnost soudu.

Soud taktéž rozhoduje o výši odměny znalce v případech, kdy se na ní nedohodly strany. Těmito stranami jsou ovládaná osoba, znalec a nově i navrhovatel. Pokud byla zpráva o vztazích vypracována řádně a zároveň byl návrh na jmenování znalce zjevně zneužívající, může soud na návrh ovládané osoby rozhodnout, že obvyklou odměnu znalce uhradí navrhovatel. Tímto soudem podle nového znění zákona může být pouze ten soud, který rozhodoval o jmenování znalce. V ostatních případech odměnu znalci hradí ovládaná osoba, a to včetně pokrytí účelně vynaložených nákladů spojených s vypracováním posudku.

5.11. Odkup podílů společníků

Jak již bylo výše zmíněno, právní úprava koncernového práva především poskytuje ochranu proti negativním důsledkům vlivu jednoho subjektu na druhý. Jedním z těchto negativních důsledků je i zhoršení postavení společníků ovládané osoby nebo jiné podstatné zhoršení jejich oprávněných zájmů. S takovými situacemi zákon spojuje právo společníka na prodej jeho podílu ovládající osobě a tím zakotvuje tzv. *právo exitu*. Je k tomu zapotřebí splnit dvě materiální podmínky. Těmi jsou okolnosti dané situace, za kterých nelze po společníkovi spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval a zároveň musí dojít k vlivu, jehož důsledkem je podstatné zhoršení postavení společníka.²¹¹ Dokazovat podstatné zhoršení situace je povinen sám společník. Výjimku tvoří situace, kdy se ovládaná osoba dostala v důsledku ovládaní do úpadku. Tehdy se podstatné zhoršení postavení společníků presumuje. Pro příklad uvádím, ačkoli termín podstatného zhoršení postavení společníka je relativně subjektivní, že za takovou situaci lze označit například masivní poškození hodnoty majetku ovládané osoby.²¹² Důkazní břemeno o existenci příčinné souvislosti mezi aktem ovládaní a nepříznivým důsledkem pro společníka nese osoba ovládající. Toto pravidlo nalezneme v § 90 odst. 2 ZOK, kde nově došlo k opravě zřejmé písařské chyby, která však působila zjevně matoucím dojmem. Zákon zde totiž hovořil o vlivu

²¹¹ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 241. ISBN 978-80-7400-540-4.

²¹² Ibid.

osoby ovládající v osobě ovládající namísto v osobě ovládané. Dodávám taktéž, že toto pravidlo neplatí pro společníka, který je sám ovládající osobou, nebo společníka, který je sám osobou ovládanou.²¹³

Od 1. 1. 2021 zákon v této věci zavádí dvě nová pravidla. K uplatnění nároku společníka na prodej svého podílu zákon zavádí subjektivní lhůtu jednoho roku a objektivní lhůtu tři let. Pokud by navíc nebyl po uplatnění nároku předložen ovládající osobou návrh na odkoupení podílu, může se společník domáhat uzavření takové smlouvy u soudu.

Cena za odkupovaný podíl je zákonem stanovena jako přiměřená, avšak tuto cenu navrhuje osoba ovládající. Pokud by tak neučinila bez zbytečného odkladu po uplatnění práva na odkup ovládanou osobou, má tato osoba právo domáhat se uzavření smlouvy soudně. Za přiměřenou nelze považovat cenu obvyklou nebo cenu tržní. Při jejím určení bude zapotřebí využít účetní metody typu určení hodnoty podle diskontovaných peněžních toků.²¹⁴

Nově zákon stanovuje i způsob určení ceny. Tu stanoví znalec určený soudem s přihlédnutím k budoucímu provozu závodu. Zákon tak pro tuto oblast zavádí pojem hodnota závodu, který působí poněkud nepřesně. Doc. Havel k tomu uvádí, „že ačkoliv zákon používá singulár, tedy závod, při zjištění hodnoty závodu pro potřeby zjištění ceny podílu je nutno brát v úvahu všechny závody ovládané nebo řízené osoby.“²¹⁵

Nově zákon stanovuje, že odměnu znalci hradí ovládající osoba společně s náhradou účelně vynaložených nákladů. Výši této odměny určuje soud. Novinkou je i fakt, že se znalecký posudek již nebude ukládat do sbírky listin ani na internetové stránky, a to z důvodu chybějícího právního zájmu na tomto kroku.²¹⁶

5.12. Zákon číslo 33/2020 Sb.

Vzhledem k zaměření této práce, kterým je zejména právní rozbor koncernu v té nejaktuálnější podobě a k tomu, že v průběhu celé práce odkazuji na změny,

²¹³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 241. ISBN 978-80-7400-540-4.

²¹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. str. 475, ISBN 9788073804510.

²¹⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 243. ISBN 978-80-7400-540-4.

²¹⁶ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

kteře se v koncernovém právu odehrály s přijetím zákona o obchodních korporacích a na změny účinné od 1. 1. 2021, považují za vhodné tyto druhé zmiňované aktuality souhrnně reflektovat v této kapitole. To nám napomůže získat ucelenější pohled na smysl změn, které tato novela přináší. Tyto změny nastaly v důsledku nabytí účinnosti zákona č. 33/2020 Sb., kterým se mění (mimo jiné) zákon o obchodních korporacích. Některá ustanovení byla zjevně pouze opravena pro jejich textovou nepřesnost, zatímco u jiných ustanovení došlo k poměrně významnému odklonu od původního záměru. Důvodem je mnohdy zmiňovaná neustálenost této oblasti, která s sebou logicky přináší potřebu reagovat na v praxi vznikající nejasnosti.

Ještě, než se dostaneme k jednotlivým ustanovením koncernového práva, nutno také říci, že právní úprava podnikatelských seskupení byla převedena do dílu 8. namísto dílu 9. K tomu došlo z důvodu sjednocení dvou předchozích dílů v jeden.

Nové znění zákona o obchodních korporacích v ustanovení § 71 odst. 5 a § 81 odst. 2 zužuje okruh osob, kterým tato ustanovení poskytují určitou ochranu pouze na volené členy orgánů. Vyškrtnutím členů ostatních orgánů, zejména pak společníků a prokuristy se zákonodárce snaží odstranit ze seznamu osob, kterým zákon poskytuje v rámci podnikatelského seskupení ochranu ty, kterým jí dříve poskytoval nedůvodně.²¹⁷ Díky tomu došlo ke specifikaci orgánů, kterou již dříve v určitém ohledu předjímal komentářová literatura. Například Doc. Havel poukazyval na dikci zákona, ze které vyplývá ochrana všech členů orgánů společností, která však z praktického hlediska nedává význam. Důvodem, proč již dříve tato ustanovení měla podle něj chránit pouze volené a jmenované členy orgánů je fakt, že právě tito mají povinnost jednání s péčí řádného hospodáře, která může v určitých situacích kolidovat s pokyny od řídicí osoby.²¹⁸

Další změna objevující se v novém znění zákona o obchodních korporacích na více místech je spíše terminologická. V § 72 odst. 1 a § 81 odst. 1 zákonodárce opět zužuje okruh zákonem zasažených subjektů a zájmů. Nově dochází k přesměrování cíle zákona z původního zájmu řídicí osoby nebo osob s ní tvořících koncern přímo na koncernový zájem. Tento fakt podle mého názoru navazuje na § 79 odst. 2, kde zákon již dříve využíval pojmu zájmu koncernu, avšak v ostatních

²¹⁷ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

²¹⁸ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 209. ISBN 978-80-7400-540-4.

ustanoveních s tímto pojmem nepracoval. Došlo tak nejen k ucelení terminologie využívané v koncernovém právu, ale zákon nově odráží snahu koncernu o uspokojování koncernového zájmu. Podobně je na tom i ustanovení § 75 odst. 4, ve kterém došlo k záměně slovního spojení „ten, kdo získá podíl“ na „ten, kdo nakládá s podílem“. Došlo tak ke zdůraznění toho, že pro nabytí pozice ovládající osoby je stěžejní faktické nakládání s hlasovacími právy.

Viditelnou změnou prošlo i ustanovení § 76 ZOK, týkající se střetu zájmů. Zde došlo především k zúžení výčtu ustanovení o střetu zájmů, které se mají použít i pro případy podnikatelských seskupení. Zákonodárce již nepovažuje za nutný jejich kompletní výčet, domnívá se totiž, že odkaz na § 54 zjevně postačuje k správnému chodu věci.²¹⁹ Zároveň dochází ke zrušení druhého, třetího a čtvrtého odstavce z důvodu nové úpravy témat, kterých se týkají a z důvodu duplicity právní úpravy těchto věcí. Nutno poznamenat, že již při přijímání tohoto ustanovení byl zákonodárce zjevně na pochybách, jaký výčet odkazovaných ustanovení zde použít. Původní návrh byl totiž užší než ten, který v roce 2014 nabyl účinnosti.²²⁰ Vzhledem k tomu, že tato pravidla směřují zejména k úpravě vztahů v ovlivnění a ovládnutí, nejsou tedy pro tuto práci absolutně stěžejní.

Úprava § 78 odst. 2 písm. b) ZOK navazuje na úpravu z obchodního zákoníku, která za osoby jednající ve shodě považovala mimo jiné i osoby ovládané, které mají stejnou ovládající osobu. Z důvodové zprávy k tomuto zákonu plyne, že k upuštění od tohoto nebylo s přijetím zákona o obchodních korporacích žádného důvodu.²²¹ Jedná se o jeden z mála, ne-li jediný případ, kdy se novela zákona o obchodních korporacích vrací k pravidlu užitému v obchodním zákoníku z roku 1991.

Zajímavou navrhovanou změnou, která však nakonec nebyla implementována, byl návrh na úpravu § 79 odst. 3. ZOK. Podle navrhované změny již neměla stačit koncernová deklaráce na internetových stránkách, nýbrž měla být existence koncernu zapisována do obchodního rejstříku. K tomu mělo docházet

²¹⁹ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

²²⁰ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře., s. 219. ISBN 978-80-7400-540-4.

²²¹ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

zejména z důvodu lepšího určení data koncernové deklarace a s tím spojených nároků podle § 72 ZOK.²²²

Mnoha změn se dočkala ustanovení týkající se zprávy o vztazích. Zatímco písm. b) a d) odstavce druhého § 82 ZOK byla pouze šikovněji přeformulována, odstavce 5 a 6 byly zcela nově přidány. Je na první pohled viditelné, že k tomu došlo v důsledku chybnějšího řešení otázek v nich obsažených. Nově totiž obsahují zproštění povinnosti uvádění utajovaných a obchodně citlivých informací ve zprávě o vztazích. Vodítkem pro rozhodnutí k zakomponování těchto ustanovení bylo dozajista i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 29 Cdo 3701/2012, které tyto dvě nová ustanovení *de facto* předjímá.²²³ Rozpornou otázku řeší i další nové ustanovení, a sice § 83 odst. 4. které stanovuje podmínky, za jakých podléhá zpráva o vztazích ověření auditorem. V důsledku toho došlo i k terminologické úpravě prvního odstavce následujícího paragrafu a ustanovení § 88 odst. 3. Druhý odstavec § 84 pak určuje podmínky k uložení zprávy o vztazích do sbírky listin (více viz kapitola „zpráva o vztazích“).

Další novotou je pak vyplnění mezery v zákoně, kterou zákonodárce spatřoval ve vymezení okruhu osob legitimovaných k podání návrhu na jmenování znalce ve věci kontroly zprávy o vztazích a s tím spojených záležitostí.²²⁴ Dalším změnám v ustanoveních o zprávě o vztazích se již věnovat nebudeme, jelikož primárně zasahují činnosti soudu a znalce, nikoli již vztahy uvnitř koncernu, které jsou z hlediska této práce stěžejní. I těmto změnám se alespoň částečně věnuji v příslušné kapitole, a to z toho důvodu, že jejich znalost považuji za potřebnou vzhledem k ostatním částem práce.

Poslední oblastí koncernového práva obsaženého v 8. dílu ZOK je oblast odkupu společnických podílů v důsledku zhoršení jejich pozice ve společnosti. Jedná se o oblast již poměrně vzdálenou samotnému vzniku a fungování koncernu, avšak zásadně neoddělitelnou. Krom odstranění zjevně nesprávného odkazu v ustanovení § 89 odst. 1 a chyb v odst. 2 § 90 byly k této problematice přidány zcela nová ustanovení. Jedná se zejména o procesní ustanovení, kdy dochází například ke stanovení lhůty pro podání návrhu na odkup společnickova podílu,

²²² DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

²²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 29 Cdo 3701/2012.

²²⁴ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

podmínek, za jakých se určuje cena tohoto podílu a řešení otázky neaktivity ovládající osoby vzhledem k návrhu na odkoupení podílu. Podstatou této problematiky jsou zejména postupy soudu a znalce nebo ovládané osoby a společníků vůči nim. Proto taktéž nejde o relevantní téma pro tuto práci.

Vzhledem ke shora uvedenému považuji změny, které přinesla novela ZOK účinná od roku 2021 za vesměs pozitivní. Myslím si, že je to dáno faktem, že koncernová úprava ze ZOK je poměrně strohá. V důsledku toho vznikají v praxi nové otázky, na které je třeba reagovat a podle mého názoru tak právě zákon č. 33/2020 Sb. činí. Vzhledem k tomu, že koncernové právo je stále v porovnání s klasickými instituty obchodního práva relativně mladá oblast a v odborné veřejnosti jí nebylo věnováno tolik pozornosti, kolik by zasloužila, je jasné, že praxe poukazuje na nepřesnosti, kterých se zákonodárce dopouští. Právní úprava zákona o obchodních korporacích účinná od 1. 1. 2021, která prošla podstatnými úpravami, je toho důkazem. Podle mého názoru se nejedná o poslední úpravu této oblasti. Tomu nasvědčuje i určité přelévání mezi německou a francouzskou doktrínou v jednotlivých otázkách, které jsou nebo byly v našem právním systému využívány. Dalším vlivem na potřebu aktualizace této právní oblasti je i rostoucí význam koncernu v mezinárodním i vnitrostátním obchodě.

Závěr

Při psaní této práce jsem dospěl k závěru, že právní úprava fungování koncernu je v českých podmínkách neúměrně stručná. Zákon sice na mnoha místech pracuje s pojmy, které blíže nespecifikuje, nebo předpokládá určitou míru interpretace koncernových ustanovení pomocí analogie s jinými oblastmi obchodního práva, avšak i přesto vznikají určité nejasnosti. Důsledkem takových nejasností je pak vznik poměrně vysokého množství otázek, které řeší právní teorie, judikatura, ale především i samotný zákonodárce.

Výše zmíněné považuji za jeden z důvodů, proč je v odborné literatuře, která se věnuje důkladné analýze celého obchodního práva, obvykle věnováno mnoho nebo naopak jen velmi málo textu právě této problematice. Důkaz nalezneme například v *Komentáři k zákonu o obchodních korporacích* od autorů Ivany Štenglové, Bohumila Havla, Filipa Cilečka, Petra Kuhna a Petra Šuka, který tuto oblast bezesporu důkladně rozebírá. Naopak některé literární prameny problematiku koncernového práva zcela nebo většinou opomíjí. Nelze se však divit, jelikož se koncernové právo v mnoha aspektech distancuje od klasických principů, které se v obchodním právu vyskytují. V této práci na tyto odlišnosti samozřejmě poukazuji. Já osobně tu nejtypičtější odlišnost spatřuji v tzv. *piercing the corporate veil*. Tím pádem musí být rozbor koncernového práva v literatuře, která má ambice poskytnout kvalitní analýzu této oblasti, poměrně rozsáhlý. Mnohdy také úlohu literatury v této oblasti nahrazují odborné články, které nejsou nikterak svázány obsahovými požadavky kladenými na literaturu a díky tomu mohou poskytnout důkladnou analýzu jednoho daného problému nebo institutu, který se v koncernovém právu vyskytuje.

Dalším důsledkem stručnosti zákona je bezesporu i určitá roztržitost názorů odborníků na některé oblasti koncernového práva, na kterou jsem během práce nejednou narazil. Příkladem je zde pohled na stupně podnikatelských seskupení, kdy někteří odborníci považují ovlivnění za samostatný typ podnikatelského seskupení, zatímco jiní v ovlivnění spatřují pouze jakýsi nástroj obsažený v dalších typech podnikatelských seskupení. Dalšími příklady je i odlišnost názorů na povinnost učinění koncernové deklarace v případě splnění ostatních podmínek vzniku koncernu nebo i rozporuplnost odborné literatury v otázkách způsobu vyrovnání újmy v koncernu. To i přes to, že ustanovení o náhradě újmy v koncernu považuji za poměrně pečlivá. Přisuzuji to hlavnímu

záměru zákona v této oblasti, kterým je ochrana před negativními důsledky koncernových vztahů.

Cílem této práce byl kompletní rozbor institutu koncernu podle aktuálního zákonného znění. Toho jsem se snažil docílit vložení analýzy změn, které byly do této oblasti začleněny na začátku roku 2021, a to do každé kapitoly, kde k takovým změnám došlo. Soustředil jsem se především na koncern jako takový, nikoli na vztahy, které vznikají v důsledku koncernu mezi subjekty, které v jeho fungování fakticky nevystupují. Těmi jsou vztahy při některých kontrolních a rozhodovacích činnostech z vnějších pozic, zejména vztahy auditorů, znaleců a soudů. Jsem přesvědčen, že cíl této práce byl naplněn. Čtenář tohoto textu bezesporu získá znalosti o aktuálním pojetí institutu koncernu v české právní úpravě a dokáže pochopit podstatné souvislosti, které mají vliv na podobu této oblasti. K tomu mu poslouží i kapitoly vysvětlující kořeny aktuální právní úpravy ve dvou základních koncepcích koncernového práva, kterými jsou u nás preferovaný francouzský koncept *Rozemblum* a německý koncept *Konzernrecht*, nebo kapitoly věnující se dalším typům podnikatelských seskupení, kterými jsou ovládnutí a ovlivnění.

Při psaní této práce jsem nejednou došel k závěru, že právní úprava koncernového práva v zákoně o obchodních korporacích bohužel svou důkladností nestačí úpravě ostatních institutů. Časté a někdy i zásadní změny v této oblasti, jako je například přejítí od německého k francouzskému pojetí koncernu, rozhodně nepřispívají ke stabilitě této oblasti. Změny účinné od 1. 1. 2021 považuji za nutný výsledek popisované nestability a zároveň v nich spatřuji krok tím správným směrem, kterým je upevňování modelu přijatého v zákoně o obchodních korporacích. Důkazem je i fakt, že mnoho změn, které byly v práci rozebírány, jsou pouze terminologické a že byly již v dříve podrobeny kritice ze strany odborné literatury. To poukazuje na určitou nezkušenost zákonodárce při přijímání první verze zákona o obchodních korporacích v této oblasti. Stejně tak změny zákona o obchodních korporacích mnohdy řeší otázky, u kterých je až s podivem, že nebyly řešeny na zákonné úrovni již dříve. Budeme tedy dále doufat, že tak zákonodárce setrvá ve trendu nastoleném právě v zákoně č. 33/2021 Sb. a nebude již zasahovat do základních kamenů této oblasti, stejně jako by tomu mohlo být i na základě snahy o sjednocení vnitrostátních právních úprav směrem od nadnárodních organizací, která na základě uvedeného již nemá v současnosti vysoké šance na úspěch.

Cizojazyčné resumé

The modern world of trade is typical for its globalization. It is not unusual that not only big companies want to expand their businesses, and therefore they look for various ways to achieve this growth. One of these ways is a concentration of companies in the groups of companies, especially in their highest class, which is a Concern.

This diploma thesis is focused on the analysis of the current statutory regulation of the concern in the Czech Republic. This regulation is part of the Business Corporations Act from 2012. As it is a relatively young but recent topic, the process of correcting some legal inaccuracies continues. The latest and the most important correction of concern law comes up with the year 2021 when the Business Corporations Act was amended by Act no. 33/2020 Sb.

The thesis aims to all of the important questions of concern law in the Czech Republic, such as its establishment, working, protection of shareholders and other entities, etc. For a detailed analysis, the thesis also points to all of the important changes contained in the latest version of the Business Companies Act. The author sees these changes as a correction of faults and inaccuracies made by the legislator in the past. Analysis of these changes proved that after many years of the instability of concern law in the Czech Republic, it is obvious that current development in this part of modern business law leads up to the key stabilization of the whole problematics.

Seznam literatury

Odborná literatura

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 9788073804510.

ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Bova Polygon, Praha, 2016. ISBN 978-80-7273-177-0.

ČERNÁ, Stanislava. *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-416-1.

ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5.

ČERNÁ, Stanislava. *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckova skripta. ISBN 80-7179-245-4.

DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-903786-3-6.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Vědecká monografie, str. 590. ISBN 978-80-7478-633-4.

EMMERICH, Volker; HABERSACK, Mathias. *Aktien- und GmbH-Konzernrecht*. 8. vyd. München: C. H. Beck, 2016, str. 76. ISBN 978-3-406-71953-0.

LASÁK, Jan; POKORNÁ, Jarmila; ČÁP, Zdeněk; DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-537-5.

PELIKÁN, R. *Právní subjektivita*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xi, 174 s. ISBN 978-80-7357-745-2.

PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, 2006. s. 170. ISBN 8073571498.

POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4.

Odborné články

ČECH, Petr. Nařízení o evropské společnosti účinné. *Právní zpravodaj* [online]. 5. 11. 2004., Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa6s7geyv6427he&groupIndex=2&rowIndex=0>.

ČERNÁ, Stanislava. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [online] 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. [online] 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 14-18. [cit. 2020-09-30]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5351>.

ČERNÁ, Stanislava. Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva. *Rekodifikace & Praxe*. [online] 2014, roč. II, č. 1.

ČERNÝ, Miroslav. České koncernové právo podle evropského vzoru. *Epravo.cz* [online]. 28. 6. 2001. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ceske-koncernove-pravo-podle-evropskeho-vzoru-10001.html>.

ČÍŽEK, Vladimír. ZOK zliberalizoval i koncernové právo. *Právní rádce*. 2014, roč. 22, č. 11, s. 37–39. ISSN 1210-4817.

DOLEŽIL, Tomáš. Zok v praxi: ovlivnění. *Bulletin-advokacie* [online]. 26.01.2015. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zok-v-praxi-ovlivneni>.

HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPÆUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue* 2/2016. [online] Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7gjpgxzvha>.

LOKAJÍČEK, Jan. Doktrína Piercing the Corporate Veil neboli prolomení majetkové samostatnosti právnické osoby a její možnosti v českém obchodním právu. (*PR* 12/2011 S. 425). [online] Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgfpxa4s7gezf6427gqzdk&groupIndex=7&rowIndex=0>.

PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. *Obczan.cz*. [online] 4. 9. 2013n. 1. Dostupné také z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich>.

TICHÝ, Luboš. Evropské koncernové právo-trnitá cesta. *Evropské právo* [online] 10/1999, s. 2. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhfpwk4c7geyf6427gi>.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. 32 Odo 873/2004.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 18. 03. 2005, sp. zn. 4 AFS 24/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 371/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3887/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3661/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 3182/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2013, sen. zn. 29 NSČR 61/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3701/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2019, sp. zn. 27 Cdo 192/2018.

Zahraniční judikatura

Rozsudek Cour de Cassation – Cass. com. 12. 11. 1973, Bull. civ. IV Nr. 322.

Rozsudek Cour de Cassation – Cass. crim 4. 2. 1985, JCP/E 1985, II, 14614.

Rozsudek německého Spolkového soudu II ZR 275/84, GmbHR, 1986.

Rozsudek Spolkového soudního dvora (Německo) ze dne 20. 07. 2006, Az. I ZR 228/03.

Rozhodnutí SDEU ze dne 23. 4. 2012, ve věci C-186/12.

Právní předpisy

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.

Zahraniční právní předpisy

Aktiengesetz vom 6 September 1965 (BGBl. I S. 1089).

European Model Company Act., 2017

Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001., o statutu evropské společnosti.

Další zdroje

DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=2012>.

Německo: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. *BusinessInfo.cz* [online]. 15. 12. 2019. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/nemecko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>.

Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies, COM (2014) 212 final, ze dne 9. dubna 2014 (SUP). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52014PC0212>.

Předběžný návrh Deváté směrnice Rady o koordinaci koncernového práva [Draft Proposal for a Ninth Council Directive pursuant to Article 54 (3) (g) of the EEC Treaty relating to links between undertakings and in particular on groups].

ŠKODA AUTO a.s.: základní údaje [online]. ŠKODA AUTO a.s. Dostupné z: <http://www.skoda-auto.cz/o-nas/zakladni-udaje/>.